

MEMORIAŁ

General Marii Wittek

+ **MATUSZEWSKA Ewa** **AK**
KG

ps. "Mewa"

(1919 - 1944)

Kedyw

3543/WSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — [†] NATUSZEWSKA Ewa...

3543 | WSK

I/1. Relacja ✓ k. 9, s. 1-9

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora ✓ k. 2, s. 1-2

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ k. 13, s. 1-13

III/1 – Materiały dotyczące rodziny relatora ✓

III/2 – Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III/4 – Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne... —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie k. 50-1st.

I/1 Relacja

- Biogram oprac. przez M. Dyrwacz, w-wa 2002r., rkps, oryg., k. 1, s. 1
- Biogram oprac. przez M. Suleja i W. Misztala, 2005, mps, kopia, k. 2, s. 2-3
- Biogram oprac. przez E. Zawacką i J. Kromp, 2005, mps, rkps, oryg. k. 3, s. 4-6
- Biogram oprac. przez E. Zawacką i J. Kromp, 2005, mps, rkps, oryg. k. 3, s. 7-9

Ewa Matuszewska nr. 15195 - 1944. poległa w powstaniu
 Od 1943 absolwentka Warszawskiej Szkoły Pielęgniarskiej
 Koszykowa 78. Kurs XXIII ciotek A.K. ps. "Mewa"
 Pielęgniarka dyplomowana śmieciarka fajnego Wydz.
 Lekarskiego Podczas okupacji zorganizowana, zaprzysię-
 żona w A.K. służyła patrolu sanitarnym organizowała
 żywienie, zdobywała broń i amunicję. Była, pogodną,
 odważną i zorganizowaną. Brała ^{udział} w kampaniach w
 śródmieściu. Podczas Powstania Warszawskiego
 w 1944 r. objęła komendę Punktu Sanitarnego w szpitalu
 Mokotowa nie dotarła do Zgrupowania "Parasole",
 do którego miała przystąpić. Rozkazem ^{Kom.} objęła
 punkt sanitarny w Pułku "Kozła" w kompanii 02
 przy ul. Śmiała 55 z grupą sanitariuszek. Odważna,
 pogodna b. dzielnie organizowała akcję ratowniczą.
 Leczona sytuacja bojowa była b. trudna zawsze była
 pogodna usilnie działała, a nawet dowcipna. Organizowała
 zdobywanie żywności dla rzych żołnierzy, których miała
 pod swoją opieką - licząc grupę 26 IX 1944 straszeni
 pod stałym ostrzałem przez Niemców nie mieli wyjścia.
 Cała załoga została zmuszona do poddania się.
 Ewa nie skorzystała z propozycji jako ciotka służby jedno-
 rnia, że może opuścić punkt ratunkowo-obronny.
 Niemcy zostali rozstrzelani - Ewa zginęła razem z innymi.
 Za śmierć otrzymała Krzyż Wirtuti Militarii

Przyjęta 16 VII 02. Dmytrowa 2 Warszawa

Ewa Matuszewska - M.S. 251 05

Album studentów Uniwersytetu Warszawskiego od nr. indeksu 54931 do 60670 pod nr. 55037 informuje, że Ewa Matuszewska, urodzona 7 września 1919 r. w Warszawie, wyznania rzymskokatolickiego, ze świadectwem dojrzałości wydanym przez Gimnazjum Państwowe im. Juliusza Słowackiego w Warszawie 28 maja 1937 r., nr 379 została immatrykulowana 15 października 1938 r. jako studentka Wydziału Lekarskiego. W archiwum UW niestety brak jest akt studenckich RP 55037 WL.

Była córką Ignacego Matuszewskiego, peowiaka, pułkownika WP, szefa Oddziału II Sztabu Generalnego WP, posła RP na Węgrzech, ministra skarbu, publicysty „Gazety Polskiej”, na uchodźstwie po 1939 r. orędownika twardej polityki wobec Rosji Sowieckiej, kawalera Orderu Virtuti Militari V klasy i Stanisławy Kuszelewskiej, komendantki harcerek w Mińsku Litewskim w 1918 r., peowiaczki, pisarki i tłumaczki literatury pięknej, w 1922 r. odznaczonej Krzyżem Walecznych „za udział w walkach zbrojnych z bolszewikami i Niemcami w r. 1917 i 1918 na terenie Podola, Ukrainy i Wołynia”.

Była harcerką, zastępową 3 WZDH Chorągwi Warszawskiej OH, pilotką szybowcową.

We wrześniu 1939 r., podczas oblężenia Warszawy, pracowała razem z matką na punkcie opatrunkowym w Szpitalu Dzieciątka Jezus. Podczas okupacji ukończyła szkołę pielęgniarstwa i kurs ratowania ciężko rannych. Kontynuowała studia na tajnym Wydziale Lekarskim UW. Należała do środowiska „Płomieni” oraz „Abecadła Lekarskiego”, pisma Komitetu Porozumiewawczego Lekarzy Socjalistów i Demokratów. Uczestniczyła w konspiracyjnych akcjach humanitarnych, m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny. Była współorganizatorką sanitariatu hufca mokotowskiego. Od września 1942 r. współdziałała z III plutonem oddziału „Agat” (późniejszy „Parasol”) dowodzonym przez studenta medycyny Wacława Dunin-Karwickiego „Lutego”. M.in. uczestniczyła w przygotowaniu akcji na Alfreda Milkego przeprowadzonej 5 października 1943 r. w Al. Szucha.

Mieszkała z matką w ich domu na Wierzbnie. W domu tym jej matka, także należąca do Armii Krajowej, zorganizowała sierociniec.

Podczas Powstania Warszawskiego od godz. 17⁰⁰ 1 sierpnia kierowała służbą sanitarną i była zastępczynią lekarza kompanii O-2 por. Misiewicza Baonu Olza Pułku Baszta w Obwodzie V AK Mokotów. Organizowała patrole do pierwszej linii walczących, przygotowała polowy szpital przy ul. Szustra 55 dla ciężko rannych obrońców placówki „Alkazar” (al. Niepodległości 15/117) Tam pozostała z rannymi, gdy oddział opuszczał placówkę i została przez Niemców zastrzelona wraz z pacjentami 26 września 1944 r. Jej prochy spoczywają na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w kwaterze (kwatery 24A-9-1).

Odznaczona pośmiertnie Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari na mocy rozkazu Dowódcy Armii Krajowej Nr 512 z 2 października 1944 r. Nadanie to zostało zweryfikowane na Uchodźstwie z nr. k. 12930.

Źródła:

Dz. Pers. MSWojsk. Nr 56 z 16.XII.1922 r., s. 917; SGGW, Album studentów. Lata 1911-1918. Akta najstarsze, poz. 18, 82; Lista słuchaczy Kursu Przemysłowo-Rolniczego w Warszawie zapisanych na II rok 1913/14; AUW, Album studentów UW od nr. 54931 do 60670, poz. 55037; WIEPW, t. 4, s. 84; Ajewski E., Mokotów walczy. 1939-1944, t. 5, Warszawa 1999, s. 126; Cmentarz Komunalny Powązki, Warszawa 1989, s. 163; Filipkowska H., Kuszelewska Stanisława, PSB, t. 16, s. 306; Landau Z., Matuszewski Ignacy Hugo

I/1/3

Stanisław, PSB t. 20, s. 232; Stachiewicz P., „Parasol”. s. 800; Urbanek B., Pielęgniarki i sanitariuszki ..., s. 133, 310, 413.

Oprac. E2 i D bu.

got

wydruk 21 IV 05

1992
1/4/4

MATUSZEWSKA Ewa (1919-1944), ps. „Mewa”, członkini SzSz, od 1943 łączniczka i sanitariuszka III plutonu oddziału „Parasol”, w Powstaniu kierowała służbą sanitarną kompanii O-2 Baonu Olza Pułku „Baszta” w Obwodzie V AK Mokotów

Ewa Matuszewska urodziła się 7 IX 1919 w Warszawie, w rodzinie oficera WP, ministra skarbu Ignacego Matuszewskiego i członkini POW Stanisławy z d. Kuszelewska. Maturę uzyskała w Gimnazjum Państwowym im. Juliusza Słowackiego w Warszawie w 1937 należąc tam jako zastępowa do 3 WZDH Chorągwi Warszawskiej OH. Sportsmenka posiadająca uprawnienia pilotki szybowca. Po maturze przez rok przebywała za granicą. Od 1938 studiowała na Wydziale Lekarskim UW. Wtedy też zorganizowała i prowadziła z koleżankami świetlicę dla ubogich dzieci na Ochocie. Latem 1939 przebywała w studenckim obozie medyków w Tarakańcach k. Wilna, pomagając tam w leczeniu miejscowej ludności wiejskiej.

W czasie obrony Warszawy pracowała razem z matką na punkcie opatrunkowym w Szpitalu Dzieciątka Jezus. Przez 10 miesięcy była zatrudniona jako pomoc fizyczna w cukierni Pomianowskiego, a gdy matka na jesieni 1940 znalazła pracę zarobkową Ewa kontynuowała naukę, najpierw w Warszawskiej Szkole Pielęgniarskiej, którą ukończyła w 1942, potem podjęła studia na tajnym Wydziale Lekarskim UW, przez pewien czas pracując w prosektorium. W 1943 ukończyła kurs sanitarny z zakresu chirurgii przygotowujący do ratowania ciężko rannych w walkach ulicznych. Była aktywna w środowisku młodzieży socjalistycznej skupionej wokół pisma „Płomienie” oraz współpracowała z „Alfabetem Lekarskim”, pismem konspiracyjnego stowarzyszenia Komitetu Porozumiewawczego Lekarzy Socjalistów i Demokratów powstałego w drugiej połowie 1940. Uczestniczyła w konspiracyjnych akcjach humanitarnych, m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny. Była współorganizatorką sanitariatu Hufca Mokotów. Od września 1943 służyła jako łączniczka w III plutonie oddziału „Agat” (późniejszy „Parasol”) Kedywu KG AK, dowodzonym przez studenta medycyny W. Dunin-Karwickiego „Lutego”. M.in. uczestniczyła w przygotowaniu akcji na oficera SS A. Milkego, przeprowadzonej 5 X 1943 w Al. Szucha, przenosząc, a potem odnosząc do magazynu broń potrzebną w tej akcji. Pełniła funkcję rejonowej sanitariuszki Obwodu Mokotów, była organizatorką patroli sanitarnych, podlegało jej ok. 50 sanitariuszek i duże składy materiałów sanitarnych. Mieszkała z matką, wówczas już także żołnierzem AK, w domu na Wierzbnie, w którym zorganizowały sierociniec oraz tajne składy żywności i zaopatrzenia dla przyszłego powstania.

Od pierwszego dnia Powstania Warszawskiego, nie mogąc dotrzeć do swojego oddziału, jako „Mewa” organizowała służbę sanitarną na Mokotowie, pełniła funkcję kierowniczkę patrolu sanitarnego kompanii O-2 Baonu „Olza” Pułku „Baszta” w Obwodzie V AK Mokotów, będąc zastępczynią lekarza tej kompanii, ppor. K. Grzybowskiego „Misiewiczza”. Organizowała patrole do pierwszej linii walczących, ściągła rannych z pola walki pod ciężkim ostrzałem, przygotowała polowe szpitaliki w budynku przy Al. Niepodległości róg Odyńca, następnie przy ul. Szustra 55 dla ciężko rannych obrońców placówki „Alkazar”. *Ewa rozsyłała patrole, rozdzielala pracę, robiła opatrunki. Rządziła wszystkimi. Na cięższe i bardziej niebezpieczne wyprawy chodziła sama. Własnym sprytem zaopatrywała punkt. Korzystając z nalotów sowieckich, gdy Niemcy uciekali do schronów, ściągła z okolicznych domów żywność, ubrania, pościel, mydło.* Gdy oddział opuszczał placówkę, pozostała, nie doczekawszy się noszy, z trzema ciężko rannymi, wbrew rozkazowi dowódcy. Została dnia 26 IX 1944 zastrzelona przez Niemców wraz ze swoimi pacjentami. Po kilku miesiącach znaleziono jej ciało z bandażem w ręku. Pochowana została pochowana 26 III 1945 we wspólnym grobie w parku Dreszera, a w maju 1946 ekshumowana i przeniesiona na Cmentarz Wojskowy na Powązkach do kwatery Batalionu „Parasol” 24A-9-1.

Ewa Matuszewska Rozkazem Dowódcy Armii Krajowej Nr 512 z 2 X 1944 została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego *Virtuti Militari*. Nadanie zostało zweryfikowane przez Kapitułę Londyńską z nr. Krzyża 12930. Była także odznaczona w 1944 KW i SrKZzM.

Ojciec Ewy, płk Ignacy Matuszewski, peowiak, kawaler VM, szef O II Sztabu Generalnego WP, poseł RP na Węgrzech, minister skarbu, publicysta „Gazety Polskiej”, od 1939 na uchodźstwie. Matka, Stanisława z d. Kuszelewska, późniejsza żona gen. L. Rayskiego, komendantka harcerek w Mińsku Litewskim w 1918, członkini POW, pisarka i tłumaczka, odznaczona KW, żołnierz AK ps. „Elżbieta”, w Powstaniu prowadziła kuchnię żołnierskie pułku „Baszta”.

APAK, T. 3543/WSK; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 56 z 16.XII.1922 r., s. 917; SGGW, Album studentów lata 1911-1918, Akta najstarsze, poz. 18, 82; AUW, Album studentów UW od nr. 54931 do 60670, poz. 55037; SPP Londyn, TP. 1;

Ajewski E., *Mokotów walczy. 1939-1944*, t. 5, Warszawa 1999, s. 126; Bartelski L., *Mokotów 1944*, Warszawa 1972, s. 456, 563-564, 627; tenże, *Wszystko o Powstaniu warszawskim. Leksykon*, Warszawa 1994, s. 131; Bayer S., *Służba Zdrowia Warszawy*, Warszawa 1985, s. 32, 158, 256; *By nie odeszły...*, s. 126; *Cmentarz Komunalny Powązki*, Warszawa 1989, s. 163; Dunin-Wąsowicz K.,

I/1/6

Kobiety w konspiracyjnych organizacjach socjalistycznych wojskowych i cywilnych oraz podczas Powstania Warszawskiego, w: *Służba Polek...*, cz. 4, s. 141; Filipkowska H., *Kuszelewska Stanisława*, PSB, t. 16, s. 306; Gliński J., *Słownik Biograficzny Lekarzy i Farmaceutów ofiar II wojny światowej*, t. 2, Warszawa 1999, s. 294-295; *Harcerki 1939-45...*, s. 342, 343, 419, 478, 495; Konarski S., *Ewa Matuszewska „Mewa”*. *Powstańcy warszawscy*, Gazeta Wyborcza, 1996, nr 232, dodatek Gazeta Stołeczna, s. 15; Kubarski T., *O Ewie Matuszewskiej, łączniczce „Parasola”, sanitariuszce „Baszty”*, WTK 1967, nr 41, s. 7; Landau Z., *Matuszewski Ignacy Hugo Stanisław*, PSB t. 20, s. 232; Orlikowska-Krasnowolska E., *Ewa Matuszewska*, w: *Powstanie i medycyna...*, s. 359-361; Płoska I., *Książeczka*, Curitiba 2002, s. 92, 94; *Pochylone nad człowiekiem*, t. 2, Warszawa 1993, s. 430, 431; Stachiewicz P., *„Parasol”*. s. 800; *Sł. Uczestniczek...*, s. 266 (tam dalsza bibliografia); Urbanek, *Pielęgniarki i sanitariuszki* ., s. 133, 310, 413; Wesołowski, *Order VM...*, s. 586, 725; *WIEPW*, t. 4, s. 84; Wiśniewska M., Sikorska M., *Szpital powstańczej Warszawy*, Warszawa 1991, s. 196, 197; Zawodny J. K., *Uczestnicy Powstania Warszawskiego*, Warszawa 1994, s. 362;

Biogram spec. Inez E2, D.W. do "tam" "Stowmire" w 11 kobiet
2 uwagami prof. T. Friedel 24 IV 05
1/1/7

MATUSZEWSKA Ewa (1919-1944), harcerka, sanitariuszka w kampanii wrześniowej 1939, od 1943 jako „Mewa” łączniczka i sanitariuszka III plutonu oddziału „Agat”-„Parasol” Kedywu KG AK, w Powstaniu kierowniczką służby sanitarnej kompanii O-2 Baonu Olza Pułku „Baszta” Obw. Mokotów

Ewa Matuszewska urodziła się 7 IX 1919 w Warszawie, w rodzinie oficera WP, ministra skarbu Ignacego Matuszewskiego i członkini POW Stanisławy z d. Kuszelewska. Maturę uzyskała w Gimnazjum Państwowym im. Juliusza Słowackiego w Warszawie w 1937 należąc tam jako zastępowa do 3 WZDH Chorągwi Warszawskiej OH. Sportsmenka posiadająca uprawnienia pilotki szybowca. Po maturze przez rok przebywała za granicą. Od 1938 studiowała na Wydziale Lekarskim UW. Wtedy też zorganizowała i prowadziła z koleżankami świetlicę dla ubogich dzieci na Ochocie. Latem 1939 przebywała w studenckim obozie medyków w Tarkańcach k. Wilna, pomagając tam w leczeniu miejscowej ludności wiejskiej.

W czasie obrony Warszawy pracowała razem z matką na punkcie opatrunkowym w Szpitalu Dzieciątka Jezus. Przez 10 miesięcy była zatrudniona jako pomoc fizyczna w cukierni Pomianowskiego, a gdy matka na jesieni 1940 znalazła pracę zarobkową Ewa kontynuowała naukę, najpierw w Warszawskiej Szkole Pielęgniarskiej, którą ukończyła w 1942, potem podjęła studia na tajnym Wydziale Lekarskim UW, przez pewien czas pracując w prosektorium. W 1943 ukończyła kurs sanitarny z zakresu chirurgii przygotowujący do ratowania ciężko rannych w walkach ulicznych. Była aktywna w środowisku młodzieży socjalistycznej skupionej wokół pisma „Płomienie” oraz współpracowała z „Alfabetem Lekarskim”, pismem konspiracyjnego stowarzyszenia Komitetu Porozumiewawczego Lekarzy Socjalistów i Demokratów/powstałego w drugiej połowie 1940. Uczestniczyła w konspiracyjnych akcjach humanitarnych, m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny. Była współorganizatorką sanitariatu Hufca Mokotów. Od września 1943 służyła jako łączniczka „Mewa” w III plutonie oddziału „Agat” (późniejszy „Parasol”) Kedywu KG AK, dowodzonym przez studenta medycyny W. Dunin-Karwickiego „Lutego”. M.in. uczestniczyła w przygotowaniu akcji na oficera SS A. Milkego, przeprowadzonej 5 X 1943 w Al. Szucha, przenosząc, a potem odnosząc do magazynu broń potrzebną w tej akcji. Pełniła funkcję rejonowej sanitariuszki Obwodu Mokotów, była organizatorką patroli sanitarnych, podlegało jej ok. 50 sanitariuszek i duże składy materiałów sanitarnych. Mieszkała z matką, wówczas już także żołnierzem AK, w domu na Wierzbnie, w którym zorganizowały sierociniec oraz tajne składy żywności i zaopatrzenia dla przyszłego powstania.

1/1/8

Od pierwszego dnia Powstania Warszawskiego, nie mogąc dotrzeć do swojego oddziału, jako „Mewa” organizowała służbę sanitarną na Mokotowie, pełniła funkcję kierowniczkę patrolu sanitarnego kompanii O-2 Baonu „Olza” Pułku „Baszta” w Obwodzie V AK Mokotów, będąc zastępczynią lekarza tej kompanii, ppor. K. Grzybowskiego „Misiewiczza”. Organizowała patrole do pierwszej linii walczących, ściągając rannych z pola walki pod ciężkim ostrzałem, przygotowała polowe szpitaliki w budynku przy Al. Niepodległości róg Odyńca, następnie przy ul. Szustra 55 dla ciężko rannych obrońców placówki „Alkazar”. *Ewa rozsyłała patrole, rozdzielala pracę, robiła opatrunki. Rządziła wszystkimi. Na cięższe i bardziej niebezpieczne wyprawy chodziła sama. Własnym sprytem zaopatrywała punkt. Korzystając z nalotów sowieckich, gdy Niemcy uciekali do schronów, ściągala z okolicznych domów żywność, ubrania, pościel, mydło.* Gdy oddział opuszczał placówkę, pozostała, nie doczekawszy się noszy, z trzema ciężko rannymi wbrew rozkazowi dowódcy. Została dnia 26 IX 1944 zastrzelona przez Niemców wraz ze swoimi pacjentami. Po kilku miesiącach znaleziono jej ciało z bandażem w ręku. Pochowana została pochowana 26 III 1945 we wspólnym grobie w parku Dreszera, a w maju 1946 ekshumowana i przeniesiona na Cmentarz Wojskowy na Powązkach do kwatery Batalionu „Parasol” 24A-9-1.

l; 8

V ul. 8

l 8 8

l 8 8

Ewa Matuszewska Rozkazem Dowódcy Armii Krajowej Nr 512 z 2 X 1944 została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari. Nadanie zostało zweryfikowane przez Kapitułę Londyńską z nr. Krzyża 12930. Była także odznaczona w 1944 KW i SrKZZM.

Ojciec Ewy, płk Ignacy Matuszewski, peowiak, kawaler VM, szef O II Sztabu Generalnego WP, poseł RP na Węgrzech, minister skarbu, publicysta „Gazety Polskiej”, od 1939 na uchodźstwie. Matka, Stanisława z d. Kuszelewska, późniejsza żona gen. L. Rayskiego, komendantka harcerek w Mińsku Litewskim w 1918, członkini POW, pisarka i tłumaczka, odznaczona KW, żołnierz AK ps. „Elżbieta”, w Powstaniu prowadziła kuchnię żołnierskie pułku „Baszta”.

APAK, T. 3543/WSK; Dz. Pers. MSWojsk. Nr 56 z 16.XII.1922 r., s. 917; SGGW, Album studentów lata 1911-1918, Akta najstarsze, poz. 18, 82; AUW, Album studentów UW od nr. 54931 do 60670, poz. 55037; SPP Londyn, TP. 1;

Ajewski E., *Mokotów walczy. 1939-1944*, t. 5, Warszawa 1999, s. 126; Bartelski L., *Mokotów 1944*, Warszawa 1972, s. 456, 563-564, 627; tenże, *Wszystko o Powstaniu warszawskim. Leksykon*, Warszawa 1994, s. 131; Bayer S., *Służba Zdrowia Warszawy*, Warszawa 1985, s. 32, 158, 256; *By nie odeszły...*, s. 126; *Cmentarz Komunalny Powązki*, Warszawa 1989, s. 163; Dunin-Wąsowicz K.,

Kobiety w konspiracyjnych organizacjach socjalistycznych wojskowych i cywilnych oraz podczas Powstania Warszawskiego, w: *Służba Polek...*, cz. 4, s. 141; Filipkowska H., *Kuszelewska Stanisława*, PSB, t. 16, s. 306; Gliński J., *Słownik Biograficzny Lekarzy i Farmaceutów ofiar II wojny światowej*, t. 2, Warszawa 1999, s. 294-295; *Harcerki 1939-45...*, s. 342, 343, 419, 478, 495; Konarski S., *Ewa Matuszewska „Mewa”*. *Powstańcy warszawscy*, Gazeta Wyborcza, 1996, nr 232, dodatek Gazeta Stołeczna, s. 15; Kubarski T., *O Ewie Matuszewskiej, łączniczce „Parasola”, sanitariuszce „Baszty”*, WTK 1967, nr 41, s. 7; Landau Z., *Matuszewski Ignacy Hugo Stanisław*, PSB t. 20, s. 232; Orlikowska-Krasnowolska E., *Ewa Matuszewska*, w: *Powstanie i medycyna...*, s. 359-361; Płoska I., *Książeczka*, Curitiba 2002, s. 92, 94; *Pochylone nad człowiekiem*, t. 2, Warszawa 1993, s. 430, 431; Stachiewicz P., „*Parasol*”. s. 800; *Sł. Uczestniczek...*, s. 266 (tam dalsza bibliografia); Urbanek, *Piełgniarki i sanitariuszki*., s. 133, 310, 413; Wesołowski, *Order VM...*, s. 586, 725; *WIEPW*, t. 4, s. 84; Wiśniewska M., Sikorska M., *Szpital powstańczej Warszawy*, Warszawa 1991, s. 196, 197; Zawodny J. K., *Uczestnicy Powstania Warszawskiego*, Warszawa 1994, s. 362;

MAZURKIEWICZ Józefa zob. KLUCZYCKA Józefa

I/2 Dokumenty

- Zaświadczenie weryfikacyjne, Londyn 1947, mps, rkpś, kopia, k. 1, s. 1
- Zaświadczenie nr 6/205 o odsuńczeniu UM, W-wa 1957, mps, rkpś, kopia, k. 1, s. 2

ZASWIADCZENIE WERYFIKACYJNE

GŁÓWNA KOMISJA WERYFIKACYJNA A.K. działająca na podstawie zarządzenia
SZEFA SZTABU GŁÓWNEGO L. 3044/Pfn.pers.45 z dnia 9.XI.1945

s t w i e r d z a

że s.p. MATUSZEWSKA Ewa ps. "Mewa" - ur. 7.IX.1919

1. Odbyła służbę wojskową w szeregach A.K.

III.1943 - 26.IX.1944 - Okręg wśki obwód Mokotów - rejonowa sanitarna
w czasie powstania - kierowniczką punktu sanit.
2 komp. "paszty"

26.IX.1944 - zginęła w czasie niesienia pomocy rannemu

2. Uzyskała w szeregach A.K. nominację do stopnia

plutonowego
I.X.1944

zweryfikowany definitywnie

3. Uzyskała w szeregach A.K. odznaczenie

KRZYŻ WALECZNYCH po raz pierwszy
I.X.1944
SREBRNY KRZYŻ ZASŁUGI Z MIECZAMI
I.X.1944

4. Weryfikację oparto na:

- a/ dane personalne złożone przez matkę ppor. Rajska st.
- b/ potwierdzenie przebiegu służby złożone przez
weryha Andrzeja ps "Herman" - b. przełożony /p.o. lekarza
komp 02 "paszta"

odnośnie stopnia:

- a/ odtworzony wniosek nominacyjny potwierdzony w dniu
5.VII.47 przez b.D-cę A.K. gen. dyw. Bór-Komorowskiego

odnośnie odznaczenia:

- a/ odtworzony wniosek odznaczeniowy na K.W.1 i Sr.K.Z.
z M.- potwierdzony w dniu 5.VII.47 przez b.D-cę AK
gen. dyw. Bór-Komorowskiego

5.

członkowie:

Herman
Rajska

rozdzielnik:
SZEFA ODDZ. OGÓLNEGO SZT.GŁ.
ppor. Rajska st.

Odpis

1/2/2

Sekcja Histor:- Weryfik:

Warszawa, dn.1:§:1957.r:....

b: Pułku A:K: "Baszta"

Warszawa, Rutkowskiego 15

Z A Ś W I A D C Z E N I E NR 6/205

Niniejszym zaświadcza się, że ob. śp. **Matuszewska Ewa** pseudo "Mewa".....był żołnierzem A:K: Pułk "Baszta" komp. 0 - 2 /szef punktu sanit:/ W czasie Powstania 1944 r: został odznaczony Krzyżem Virtuti Militari V kl:

Lista nr 0 - p I/8:

Zaświadczenie wydaje się celem przedstawienia władzom

Z:B:O:W.i D: do weryfikacji odznaczenia:

Za członków

b. D -ca Pułku "Baszta"

Sekcji Histor:-Weryfik:

/Kamiński Stanisław ppułk."Daniel"

/Juchnicki Michał kpt: "Wicher"/

podpis

podpis

Autentyczność podpisów ob:ob: Kamińskiego Stanisława i Juchnickiego Michała potwierdzam:

podpis

Pieczętka Związku Bojowników o Wolność i Demokrację

Zarząd Oddziału Warszawa-Południe

Za zgodności z oryginałem

10/11/60 Kłacz

Meteryety z SPP Londyn

II Materiały uzupełniające relację

- ogłoszenie o ruszy św. w rocznicę śmierci Ewy Matuszewskiej 2 lat 1945-1948, k.1, s.1
- T. Kubalski „Zbroja”, o Ewie Matuszewskiej Tęczyńskie, Pawasola, sanitariuszce „Baszty”, WTK 1967/41, k.1, s.2
- L. Bartelski, Mokotów 44 - wypis s. 456, 563, 627, W-wa 1972, k.3, s.3-5
- S. Komarowski, Ewa Matuszewska „Mewa”, Gazeta Stołeczna 1996 nr 232, k.1, s.6
- Ewa Matuszewska - biogram [w:] J. B. Głusiński, Słownik Biograficzny Lekarzy i Farmaceutów - ofiar II wojny światowej, W-wa 1999, k.2, s.7-8
- Ewa Matuszewska, Pamiętnik Tow. Lekarskiego Wawr. i Medycyna 2003, k.3, s.9-11. Przystąpiła do fundacji M. Krzyżanińska w 2004r.
- E. Orlikowska-Kwasnowolska, Ewa Matuszewska, Pamiętnik Tow. Lekarskiego Wawr. Powstanie Wawr. i Medycyna, W-wa 2003, k.2, s.12

-13

Przystąpiła do fundacji Anna Dybacz w 2004r.

nr 9308/2

D/4

lokata: Tera personalne

II/4

Data 26 września b. r. w sprawie rocznicy śmierci
 S. P.
EWA MATUSZEWSKIEI — „MEWA”
 sanitariuszki Batalionu AK „Basztka”, łączniczki Baonu
 „Parasol” odczekała się o godz. 10-ej nabożeństwo żałobne
 w Kościele Św. Krzyża, o czym zawiadamiają
PRZYJACIELE

Pol. S. P. P.
 T. P. A.
 GOSPODARSTWO KRAJOWE

49 (154)

TYGODNIK POLSKI

z dzisną, bezpośrednio, naj-
 nacisk sowieckiego imperjaliz-
 : tego względu, Londyn ujawnia
 niejszy opór i rozwija najczym-
 kontrakcje. Na zaznaczenie
 uje informacja, podana przez
 s nowo-yorskich pism pro-sowie-
 misandwicie, że do Moskwy je-
 ako reprezentant brytyjski, nie
 tylko Attlee — owca w owczej
 jak go składowie nazwał nie-
 Churchill. Do Bevin, to ciekł
 tomy, awardy i przemawiający
 ni pierzadko ostym, razajom
 z zawodowej dyplomacji. Gdy-
 wiadomość była prawdziwa, do-
 by kompletu sprawdzianów,
 pomocy których można już a
 ocenić zamiary i inklinacje,
 aktonity były P. Byrnesa w cią-

S. P.
EWA MATUSZEWSKA
 (MEWA)
 harcerka, pilot szybowcowy C., studentka medycyny, żołnierz
 Armii Krajowej w konspiracji i walce, poległa w Powstaniu
 Warszawskim dn. 16 września 1944 r. w bohaterkiej obronie
 ranych jako komendantka patroli sanitarnych kompanii O.
 Mokotów, przeżywszy lat 25.

S. P.
Ewa Matuszewska
 „MEWA”

Żołnierz Armii Krajowej
STUDENTKA MEDYCYNY
HARCIERKA, PILOT SZYBOWCOWY KATEGORII C
WSPÓŁPRACOWNICA ODDZIAŁU DYWERSJI ANTY-
NIEMIECKIEJ „PARASOL”.
KOMENDANTKA PATROLI SANITARNYCH O.,
MOKOTÓW
JEDYNA CÓRKA IGNACEGO MATUSZEWSKIEGO
I STANISŁAWY Z KISZELEWSKICH
POLEGŁA
 W OBRONIE RANNYCH W WARSZAWIE DNIA
 26 WRZEŚNIA 1944 ROKU, PRZEŻYWSZY 25 LAT.
RODZICE I NARZECZONY
MSZA ŚW.
 za spokojnej duszy się Ewy Matuszewskiej „MEWY” odpra-
 wiona zostanie dnia 23 listopada 1945 roku o godz. 8
 w kościele O.O. Assumptjonistów.

(233)

O Ewie Matuszewskiej

łączniczce „Parasola”, sanitariuszce „Baszty”

EWA MATUSZEWSKA — „Mewa” była w okresie okupacji łączniczką „Parasola”. Jako studentka tajnego wydziału lekarskiego w Warszawie ukończyła specjalny kurs chirurgii, przygotowujący do niesienia natchmiastowej pomocy rannym. Później bierze udział w wielu akcjach niosąc pomoc rannym podczas dywersyjnych starć ulicznych. To wszystko stanie się dla niej wstępem, po którym przyjdzie egzamin najcięższy w Powstaniu Warszawskim.

Należała do pokolenia, które dorastało już w Polsce Niepodległej. W jej rodzinie głębokie były tradycje walki o Niepodległość. Matka Ewy — Stanisława z Kuszelewskich Rayska — to dawna działaczka POW, nie ustająca w pracy nad wszystkim co służyło krajowi, co przyczyniało się do podniesienia jego kultury w latach międzywojennych. Była jedną z założycielek Towarzystwa Przyjaciół Ogrodów Jordanowskich, a od roku 1934 do chwili wybuchu wojny — członkiem Komisji Odczytowej i członkiem Rady Programowej Polskiego Radia. Stanisława Kuszelewska to także znana tłumaczka dzieł literatury światowej. Polskiemu czytelnikowi przyswoiła wiele dzieł J. Londa, Huxley’a, Axela Munthe. Z literatury angielskiej przełożyła na język polski trzydzieści jeden tomów.

Lata międzywojenne, to pierwsze wspaniałe osiągnięcia młodego polskiego lotnictwa. Niezapomniane sukcesy Skarżyńskiego, Żwirki i Wigury, Bajana zadziwiały świat, a w młodej dziewczynie rozbudzały podziw dla ojczyzny — lotnika. Narodziła się później z tego głęboka przyjaźń, której ani czas ani rozłąka, spowodowana wojną, nie zdołały osłabić.

We wrześniu 1939 r. Ewa wraz z matką oddały wszystkie siły i nieprzespane noce rannym w szpitalu Dzieciątka Jezus. Ewa jako sanitariuszka, matka w roli posługaczki i noszowej. Dopiero okres okupacji to systematyczna praca konspiracyjna. Dla matki jakże znajoma, dla Ewy jakże pasjonująca. W swoim domu na Wierzbnie zakładają teraz sierociniec dla dzieci. Organizują tajne składki żywności i zaopatrzenia dla przyszłego Powstania. A gdy wreszcie ono wybuchło — matka Ewy zostaje inspektorką kuchni oddziałów „Baszty” na Mokotowie. Dla Ewy — okres okupacji to także bezpośredni udział w wielu akcjach zbrojnych.

Wybuch Powstania zastał Ewę na Mokotowie. Nie może dotrzeć już do własnych oddziałów. Ale na jej pomoc czekają ranni i tutaj, wszak cała Warszawa ogarnięta jest walką. W pierwszych już dniach Powstania obejmuje

więc jeden z punktów sanitarnych na Mokotowie. Jest to punkt kompanii 02 pułku „Baszta” przy ul. Szustra 55.

Zawsze spokojna, uśmiechnięta i cierpliwa niesie niezmordowanie pomoc rannym. Tylko sobie znanymi sposobami stara się o potrzebne lekarstwa i niezbędne narzędzia lekarskie. Szkoli inne dziewczęta. Jest wszędzie. Dwoi się i troi, organizuje kuchnie i zapatrzenie dla rannych. Jej pojawienie się wśród rannych ucisza jęki, budzi nadzieję i wywołuje uśmiech na twarzach.

To ją także zobowiązuje. Gdy zajdzie nagle potrzeba oddania swojej krwi rannemu, Ewa zrobi to bez wahania.

Od 24 września, tzn. od chwili ostatniego niemieckiego szturm na mokotowską dzielnicę, nie ma dla Ewy ani chwili odpoczynku. Brak już podstawowych lekarstw i bandaży. Trzeba prać stare i pokrwawione szmaty i

Tadeusz Kubalski („Zbroja”)

bandaże. Biegnie więc Ewa do matki prosząc o upranie tych szmat, po czym wraca na pierwszą linię do swego punktu sanitarnego.

Tu niemieckie czołgi parły naprzód zasypując powstańcze pozycje gradem pocisków.

Ranek 26 września przyniósł nowy atak wroga na placówkę kpr. „Dzika” z kompanii 02, mieszcząca się w domu przy al. Niepodległości 117/119. Powstańcy trwali tu w rozwalonym domu, broniąc dostępu niemieckiej plechocie. Wielu chłopców z placówki było już rannych, wśród nich także ciężko ranny kpr. „Dzik”. Pocisk z czołgu oberwał mu obydwie nogi. Sanitariuszka „Mewa” mimo szalejącego ognia, przebiega al. Niepodległości rowem łącznikowym. Rów nie daje już pełnej osłony, gdyż niemieckie pociski osypały jego zbocza. Trzeba więc czołgać się lub biegiem pokonywać otwarte przestrzenie. Wszak rannym trzeba dać natchmiastową pomoc.

Płyną godziny pełne napięcia. Niemieckie czołgi wymijały broniącą się placówkę, by poprzez ogrody wydostać się obrońcom na tyły. Niemiecka plechota przedostaje się za czołgami. Wkrótce placówka zostaje otoczona ze wszystkich stron. Chłopcom brak amunicji. Około 18-tej podchorążym „Łądzki” wydaje rozkaz opuszczenia zajmowanych pozycji i przebijania się poprzez wrogi pierścień do następnej powstańczej placówki znajdującej się pod nr 131. Chłopcy ze stanowisk szybko gromadzą się przy wyjściu. Pchor. „Łądzki”

Ewa Matuszewska (ps. „Mewa”) łączniczka „Parasola” i sanitariuszka „Baszty”.

polecą Ewie dołączyć do oddziału „Mewa” jednak odpowiada:

— Jestem sanitariuszką — moim obowiązkiem jest pozostać tutaj — z rannymi!

Wkrótce ostatni obrońcy opuszczają budynek. W piwnicy pozostają sami ranni. Są wśród nich ciężko ranny kpr. „Dzik”, strzelec „Fuchacz”, Barecki i wielu innych. Ranni z ufnością patrzą na „Mewę”. Ona jak zwykle spokojna i pogodna dodaje rannym otuchy. Wreszcie wpadają tu Niemcy: „Raus!... Raus!...”

Chwytają „Mewę”, wloką ją po schodach przed budynek. Wkrótce serla broni maszynowej i wybuchy granatów rozlegają się w piwnicy. To Niemcy mordują zgromadzonych tu rannych. Nie oszczędzają także sanitariuszki. Przeszyta wieloma kulami sanitariuszka „Mewa”, zaciskając jeszcze w dłoni trzymany bandaż pada martwa przed budynkiem.

Tu znalazła ją ekipa grzebiąca po Powstaniu ciała poległych. Z zaciśniętej dłoni trzymała jeszcze w połowie rozwinięty bandaż, który nie miał żadnego znaczenia dla oprawców hitlerowskich, brutalnie deptających wszelkie uznane prawa międzynarodowe i ludzkie.

Ciało „Mewy” ekshumowano wiosną 1945 r. Trumnę pokrytą kwiatami przewiozła z kościoła Karmelitów na Powązki ciężarówka, otoczona grupa harcerek i harcerzy oraz kolegów z Powstania. Nad ich głowami łopotał spowity kirem sztandar ze znakiem Polski Walczącej. Sanitariuszkę „Mewę” złożono w kwaterze „Parasola”.

Jedna z przyjaciółek „Mewy” powiedziała wtedy nad otwartą mogiłą:

— „Ewa... przeżywamy z Tobą sens Twojej śmierci, tak, jak przeżywałyśmy razem sprawę Twego życia. Usiłujemy zrozumieć prawdę, już nie daleką i obcą, ale bliską, prawdę śmierci dla Sprawy...”

Sanitariuszka „Mewa” — Ewa Matuszewska została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

11/3

EWA MATUSZEWSKA

"MEWA"

wypis z książki Lesława M. Bartelskiego "Mokotów 1944",
MON, Warszawa 1972, wyd. II:

Strona 456

"Dr med. Jan Rutkiewicz był jednym z założycieli konspiracyjnego stowarzyszenia istniejącego pod nazwą Komitetu Porozumiewawczego Lekarzy Socjalistów i Demokratów, które powstało w drugiej połowie 1940 r. Pod koniec tego roku wraz z dr med. Ludwikiem Rostkowskim i dr med. Tadeuszem Stępniewskim zainicjował wydawanie tajnego czasopisma, nie mającego nazwy, oznaczonego kolejno poszczególnymi literami alfabetu, stąd określanego później "Abecadłem Lekarskim", którego do 1944 r. okazało się około 30 numerów. Do współpracowników tego czasopisma należała m.in. studentka tajnej medycyny Ewa Matuszewska "Mewa", związana z Komitetem Porozumiewawczym Lekarzy Socjalistów i Demokratów, w czasie Powstania Warszawskiego kierowniczką sanitariatu kompanii 02 ppor. "Misiewicz"."

Strona 563 /26 września/

"Niemcy wprowadzili do walki czołgi i "Goliaty", koncentrując ogień na al. Niepodległości. Przed południem, po przeszło 50-godzinnej obronie wycofali się obrońcy "Westerplatte" za rów przeciwczołgowy i zajęli pozycje w rejonie ogródków przy ul. Racławickiej i Wiktorskiej. Czołgi podsunęły się pod uszkodzony poważnie bombardowaniem budynek przy al. Niepodległości 117/119, otwierając

ogień z dział na wprost. Powstańcy bronili dostępu do kamienicy, pocisk z czołgu oberwał obydwie nogi dowódcy placówki kpr. "Dzikowi", który został zniesiony do piwnicy. Poważną ranę odniósł także strz. Ryszard Stankiewicz "Puhacz". Rannych nie można było odnieść na tyły, rów łącznikowy znajdował się pod obstrzałem. Chłopcy pod dowództwem kpr. pchor. Antoniego Łukawskiego "Ładzkiego" czynili rozpaczliwe wysiłki, by utrzymać placówkę do zmierzchu, co się okazało niemożliwe. Niemiecka piechota otoczyła budynek, część obrońców w obawie przed całkowitym odcięciem przeskoczyła na placówkę pod nrem 131. Niemcy nie mieli odwagi wkroczyć do opuszczonych ruin. W celu zabezpieczenia się przed ewentualnym zaskoczeniem skierowali na budynek "Goliata", który dopełnił dzieła zniszczenia.

Przy rannych została sanitariuszka Ewa Matuszewska "Mewa", studentka tajnej medycyny Uniwersytetu Warszawskiego, łączniczka "Parasola". Powstanie zastało ją na Mokotowie, włączyła się do akcji, obejmując prowadzenie punktu opatrunkowego kompanii O2 przy ul. Szustra 55. Jej matka, Stanisława Kuszelewska, znana tłumaczka dzieł literatury pięknej, żona gen. Ludomira Rayskiego, również wzięła udział w powstaniu, będąc inspektorką kuchennych oddziałów "Bazty". Kiedy chłopcy z O2 wycofywali się z domu przy al. Niepodległości, "Mewa" postanowiła zostać przy powierzonych jej opiece rannych. Niemcy wpadli do piwnic z krzykiem, ciskając granaty i usuwając z nich ludzi. Wyprowadzili sanitariuszkę na schody przed budynek i oddali serię z pistoletu

maszynowego. "Mewa" trzymała w dłoniach bandaż, którego nie zdążyła użyć. Ranni również zostali bestialsko pomordowani ciskanymi do piwnicy granatami."

Lista poległych powstańców Mokotowa sierpień-wrzesień 1944 roku,
Kompania 02 /od 3.VIII./ Grupa "Misiewiczza":

Strona 627

Matuszewska Ewa san. "Mewa" - 26.IX al. Niepodległości rozstrzelana

602020e Wyborcze 1836 nr 232 i 45 1836

Ewa Matuszewska „Mewa”

POWSTANCY WARSZAWSKY. Wspomnienie

Byla córką Ignacego Matuszewskego, znanego ekonomisty, ministra skarbu w latach 1929-1931 w rządzie Świątlickiego, redaktora „Gazety Polskiej”. Matką jej była Stanisława z Kuszelewskich, działaczka harcerska i POW, człotowa tłumacza na język polski literatury angielskiej dwudziestolecia międzywojennego.

Ewa uczyła się w Gimnazjum Im. Juliusza Słowackiego w Warszawie, gdzie w 1937 r. otrzymała świadectwo dojrzałości. Podczas nauki szkolnej należała do harcerstwa i była zastępcą w III Warszawskiej Żenskiej Drużynie Harcerskiej. Po maturze przez rok przebywała za granicą, a jesienią 1938 r. rozpoczęła studia medyczne w Uniwersytecie Warszawskim. Część ostatnich przedwojennych wakacji spędziła w studenckim obozie medyków w Tarnobrodzie k. Wilna, gdzie pomagała w leczeniu miejscowej ludności wiejskiej. Pobyt ten był dla niej tak dużym przeżyciem, że jeszcze w kilka lat później w czasie okupacji niemieckiej mawiała, że chce zostać lekarzem wiejskim na Wileńszczyźnie. Działania też społecznymi, organizując i prowadząc z koleżankami w roku szkolnym 1938/39 świetlicę dla ubogich dzieci na Ochocie. Z zapaleniem uprawiała sporty. O tym, jak dobrze jeździła na nartach, świadczy fakt, że udało jej się uciec wraz ze swym narciarskim towarzyszem przed ślaczającą się w Tatrach lawiną. Ukończyła kurs szubrowcowy, otrzymując dyplom piloci kategorii „C”. Była też dobrą pływaką, a także wyruszała turystką górską.

W czasie oblężenia Warszawy we wrześniu 1939 r. była sanitariuszką punktu opatrunkowego w Szpitalu

jako pomoc fizyczna w cukierni Pomianowskiego przy Marszałkowskiej. Doznawała wielu przykrości od personelu: „Pomywaczki – mawiała – nie mogły dać mi maty”. Cale szczęście, że nie wiedza o medycynie”. Jesienią 1940 r. matka znalazła pracę i Ewa powróciła do nauki. W 1942 r. ukończyła z odznaczeniem dwuletnią szkołę pielęgniarstwa, a następnie kontynuowała studia na tajnym wydziale medycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Ukończyła na tajnych kompletach II i III rok studiów, zdając egzamin na piątce. Równocześnie w 1943 r. ukończyła specjalny kurs sanitarny z zakresu chirurgii, przygotowując do niebezpiecznej pomocy rannym w warunkach ulicznych.

Politycznie związana była z grupą młodzieży socjalistycznej, skupionej wokół wydawanego konspiracyjnie pisma „Pomnienie” i od tego pisma przyjmując nazwę. Przywódcami tej grupy byli Karol Lipiński (zginął w 1944 r.) i Jan Strzelecki (zginął w tajemniczych okolicznościach na Wisłostrodzie w 1988 r.). Sympatie do socjalizmu łączyła Ewa z gorącym katolicyzmem. W 1942 r. uczęszczała na wieczory dyskusyjne katolików z socjalistami prowadzone na wysokim poziomie intelektualnym, gdzie oba te kierunki starły się szczerze porozumienia i zgody. Ewa współpracowała także z tajnym czasopiśmieńskim, wydawanym bez tytułu przez Komitet Porozumiewawczy Lekarzy Socjalistów i Demokratów. Pismo to, którego numery oznaczane były kolejnymi literami, otrzymało później nazwę „Alfabeta Lekarski”.

Przez swe kontakty harcerskie poznała Ewa członkiem Szarych Szeregów,

Ewa Matuszewska

człuch zbrojnych „Agutu”. Jedną z tych rze, chociaż obie marzyłyśmy o tym, aby

VM

nia bomba lotnicza zasypała piwnicę, w której Ewa robiła opatrunki. Dzięki wysportowaniu i sile fizycznej udało się jej, bez pomocy z zewnątrz, wyciągnąć z piwnicy rannego i samej się uratować. W początkach okupacji obie z matką pozostały bez środków do życia. Ewa przez dziesięć miesięcy pracowała więc

Alfreda Milke. Zadanie, które wykonywała Ewa, polegało na przenoszeniu broń potrzebnej do akcji i odnośzeniu jej do magazynu po skończonej akcji.

Przygotowanie medyczne Ewy zdecydowało jednak o jej większej przydatności do organizowania służby sanitarniej. Na kilka miesięcy przed powstaniem powierzone jej jeden z regionów sanitarnych Mokotowa. Podlegało jej ok. 50 dziesięć i duże składki materiałów opatrunkowych. Przed wybuchem powstania przydzielono jej rejon „3”, obejmujący ul. Rakowiecką i pl. Unii Lubelskiej.

Wnocy z 1 na 2 sierpnia, po zalamaniu się ataku powstańców na Stawer Kaserna, trzeba było się wycofywać, bo cała Rakowiecka była opatrowana przez Niemców. Pod ostrzałem z kolumna towarzyszących przedzierająca się Ewa w głąb Mokotowa, z Rakowieckiej na Rożaną szła całą noc. Została komentką patroli sanitarnych kompanii 0-2 „Bazyl”, dowodzonej przez podporucznika Kazimierza Grzybowskiego „Mistewicza”. Miała pod sobą 12 sanitariuszek, materiałów opatrunkowych było bardzo mało. Duży ich magazyn pozostał odcyły na Rakowieckiej. Został tam też cały ekwipunek Ewy, od którego zażyczyła sobie bieliznę na zmianę. Z matką, która prowadziła na Mokotowie kuchnię żołnierską, spotkała się przypadkowo. Matka opisała swe kontakty z córką w liście pisany w lipcu 1945 r., publikowanym w monografii szkoły im. Słowackiego (Warszawa 1986). „W czasie powstania Ewa dbała o mnie jak matka o dziecko. Zmieniły się nasze role. O ile w czasie okupacji ja dbałam o wszystko, żeby ona mogła się uczyć a raczej już pod koniec – mnie nawaliły nerwy i serce, a ona była ciągle silna, świeża i niezłomna. Wieczorem przybiegała po pracy do mnie, żeby mi zrobić głątkę do żyły albo po prostu nie chciała zostać na noc na mojej kwate-

siebie, bez wzajemnej udzięki wzajemnego niepokoju. Przeszła mnie miętkutko, po dzieciństwie i odchodziła w noc, w pozary, w grozę”.

Punkt sanitarny, którym kierowała Ewa, mieścił się w willi przy ul. Szustra 55, na pierwszej linii frontu. Ewa rozsyłała patroli, rozdzielając pracę, robiła opatrunki. Rządziła wszystkimi. Słuchał jej młody doktor „Hermań”, mniej od niej doświadczony, słuchały dziewczęta. Dowódca kompanii liczył się z jej zdaniem i szanował. Na cięższe i bardziej niebezpieczne wyprawy chodziła zawsze sama. Własnym sprytem zaopatrywała punkt, w którym było coraz głodniej. Korzystając z nalołów myśliwców sowieckich, gdy Niemcy uciekali do schronów, ściągano z okolicznych domów żywność, mydło, ubrania, pościel. W kartce wysłanej pocztą polową do krewnych na Sadybie napisała: „To, co przesyłamy na Mokotowie jest piekłem, ale mamy wolność, więc warto”.

Piekło nasilało się z każdym dniem. 26 września 1944 r. wiadomo było, że releta broniąca przez kompanię 0-2 nie utrzyma się długo. Niemcy czolgami wdarli się na tyły oddziału. Sanitariuski przenosili łóż ramnych do szpitalików leżących dalej od frontu. Nie działając zaczął się cofać, Ewa odmówiła wycofania się z nim, gdyż nie chciała zostawić kilku ramnych kolegów. Niedługo potem wpadli Niemcy. Ewę wywlekli na podwórze i zastrzelili serią z pistoletu maszynowego, a do piwnicy zranionymi wrzucili wiązkę granatów. W chwili śmierci Ewa związała bandaż. Miała go w rękach, gdy w marcu 1945 r. chowano ją bez trumny w zbiorowej mogile w parku Dreszera. W kilka miesięcy później ciało ekshumowano i w asyście harcerzy i kolegów z powstania pochowano na cmentarzu Wojskowym w kwaterze „Parasola”. Została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

STANISŁAW KONARSKI
Piątek 4 października 1996 GAZETA WYBORCZA

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że w dniu 30 września 1996 roku przeżywszy 66 lat zmarł

SzP
JERZY NOWAKOWSKI

Nabożeństwo żałobne odprawione zostanie w domu pogrzebowym na Cmentarzu Komunalnym Północnym - Wólka Węglowa w dniu 7 października 1996 roku o godz. 12.30, po czym nastąpi wyprowadzenie drogi nam Zwłok do grobu na cmentarzu miejscowym.

Pogrążeni w smutku
żona i córki z rodzinami

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że 2 października 1996 roku w wieku 80 lat zmarł nasz kochany Mąż, Ojciec i Dziadek

SzP
WŁADYSŁAW KWIECIŃSKI

ps. „Lubicz”
Ranny w kampanii wrześniowej 1939 roku, członek ZWZ, BCH i AK. Komendant rejonu AK, Gorzków - Izbica - Rudnik, major rezerwy, ubonorowany wieloma odznaczeniami i krzyżami zasługi. Absolwent SGGW z 1948 roku.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w dniu 7 października 1996 roku o godz. 8.30 w Wólce Węglowej, po czym nastąpi wyprowadzenie Zwłok do grobu na cmentarzu miejscowym

rodzina

Z żalem zawiadamiamy o odejściu w dniu 1 października 1996 roku naszej ukochanej Żony, Mamy i Babci

SzP
RÓŻY DANUTY WITOMSKIEJ
Z LEWANDOWSKICH

Podlegamy jej nabożeństwu żałobnym w kościele św. Marii Magdaleny na Wawrzyszewie w dniu 4 października 1996 roku o godz. 13.00, po którym nastąpi odprowadzenie Ciała do grobu rodzinnego na cmentarzu miejscowym

mąż i córki z rodzinami

Jan Bohdan Glinicki II/7
Słownik Biograficzny Lekarzy
i Farmaceutów - ofiar drugiej
wojny światowej t. II
w-ww 1999
Str. 294-295

Ampranie y Szpachelske
21 III 05 294

MATUSZEWSKA EWA (1919-1944).

Studentka medycyny, harcerka, czł. AK. Ur. 7 09 r. w Warszawie. C. Ignacego, posła na sejm, ministra skarbu nast. redaktora naczelnego „Gazety Polskiej”, i Stanisławy z d. Kuszelewskiej, pisarki, działaczki harcerskiej i POW, czołowej tłumaczki na język polski literatury angielskiej dwudziestolecia międzywojennego. Pasierbica gen. Ludomira Rayskiego. Świadectwo dojrzałości otrzymała w 1937 r. w Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego w Warszawie. Podczas nauki szkolnej należała do harcerstwa, była zastępową w III Warszawskiej Żeńskiej Drużynie Harcerskiej. Po maturze przez rok przebywała zagranicą. Na jesieni 1938 r. rozpoczęła studia lekarskie w Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Część ostatnich przedwojennych wakacji spędziła w studenckim obozie medyków w Tاراkańcach k. Wilna, tam pomagała w leczeniu miejscowej ludności wiejskiej. W roku akademickim 1938-1939 działała społecznie organizując i prowadząc z koleżankami świetlicę dla ubogich dzieci na Ochocie. Uprawiała sporty. Doskonale jeździła na nartach, dzięki tej umiejętności udało się jej uciec przed lawiną w Tatrach. Ukończyła kurs szybowcowy i otrzymała dyplom pilotki szybowcowej kategorii „C”. Doskonale pływała i uprawiała turystykę górską. Podczas oblężenia Warszawy we wrześniu 1939 r. wraz z matką była sanitariuszką punktu opatrunkowego w Szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie. W dniu 25 września bomba lotnicza zasypała piwnicę, w której Ewa robiła opatrunek. Dzięki wysportowaniu i sile fizycznej udało się jej samodzielnie wyciągnąć z piwnicy rannego i samej się uratować. Wraz z matką pozostała bez środków do życia. Przez dziesięć miesięcy pracowała więc jako pomoc fizyczna w cukierni Pomianowskiego przy ul. Marszałkowskiej. Szykanowana była przez pomywaczki zazdroszczące jej matury (nie wiedziały o studiach medycznych). Na jesieni 1940 r. matka znalazła pracę i Ewa powróciła do nauki. Wstąpiła do Warszawskiej Szkoły Pielęgniarek kurs 38 i

w 1942 r. ukończyła ją z odznaczeniem. Następnie kontynuowała studia lekarskie na tajnym Uniwersytecie Warszawskim. Przez pewien czas pracowała w prosektorium. Ukończyła II i III kurs medycyny zdając egzamina na piątkę. Równocześnie w 1943 r. ukończyła specjalny kurs sanitarny z zakresu chirurgii, przygotowując się do niesienia pomocy rannym w walkach ulicznych. Związała się politycznie z grupą młodzieży socjalistycznej, skupionej wokół konspiracyjnego pisma „Płomienie”. Przywódcami tej grupy byli Karol Lipiński (zginął w 1944 r.) i Jan Strzelecki (zginął w tajemniczych okolicznościach w 1988 r. na Wiślostradzie). Jednocześnie była gorącą katoliczką, uczęszczała na wieczory dyskusyjne katolików z specjalistami prowadzone na wysokim poziomie intelektualnym. Współpracowała także z tajnym pismem lekarskim, wydawanym początkowo bez tytułu przez Komitet Porozumiewawczy Lekarzy Socjalistów i Demokratów, które następnie otrzymało nazwę „Alfabet Lekarski”. Uczestniczyła m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny. Harcerka, czł. Szarych Szeregów ps. „Mewa”, nast. czł. A.K. Członek 3 Warszawskiej Żeńskiej Drużyny Harcerskiej. Współdziałała w organizacji służby sanitarnej Hufca Mokotów. Została włączona do III plutonu oddziału „Agat”, późniejszy „Parasol” Kedywu Komendy Głównej AK. Wiosną 1943 złożyła przysięgę żołnierza AK, a na jesieni uczestniczyła w dwu akcjach zbrojnych „Agatu”, w tym w zamachu na Rottenführera SS Alfreda Milke przeprowadzonym 5 10 1943 w Al. Szucha. W tej akcji przenosiła broń potrzebną do akcji i potem ją odnosiła do magazynu. Rejonowa sanitariuszka na Mokotowie, organizatorka patroli sanitarnych. Od września 1943 współdziałała z III plutonem oddziału „Agat” późniejszy „Parasol” Kedywu KG AK dowodzonym przez studenta med. Wacława Dunin-Karwickiego „Lutego” (zob). Była łączniczką w bat. „Parasol”. Podlegało jej ok. 50 sanitariuszek i duże składy materiałów sanitarnych. Ukończyła wyższy kurs sanitarny chirurgii na wypadek walk ulicznych. Przenosiła broń, pomagała w dwóch zamachach dostarczając broń. Przed wybuchem Powstania przydzielono jej rejon „3”, obejmujący ul. Rakowiecką i pl. Unii Lubelskiej. Podczas Powstania Warszawskiego komendantka patroli sanit. w kompanii 2 pułku

11/8
Matuszewska

Ewa

295

„Baszta”. Po załamaniu się ataku powstańców na Staufer Kaserne Niemcy opanowali całą ulicę Rakowiecką. Pod ostrzałem Ewa przedzierała się z towarzyszkami w głąb Mokotowa. Została kometantką patroli sanitarnych kompanii 2 „Baszty”, dowodzonej przez podporucznika Kazimierza Grzybowskiego „Misiewiczą”. Z matką, która prowadziła na Mokotowie kuchnie żołnierskie, spotkała się przypadkowo. Te swoje kontakty z córką matka opisała w liście pisanym w lipcu 1945 r. i opublikowanym w monografii Szkoły im. J. Słowackiego. (Warszawa 1986). W pierwszych dniach Powstania zorganizowała punkt opatrunkowy dla kompanii 2 w t.zw. „Alkazarze”, na szóstym piętrze budynku przy Al. Niepodległości róg Odyńca. Po przesunięciu kompanii 2 do ul. Szustra „Mewa” zorganizowała następny punkt sanitarny przy ul. Szustra 55. 26 września 1944 r. na trzy dni przed kapitulacją Mokotowa oddała krew rannemu powstańcowi. Ewa rozsyłała patrole, rozdierała pracę, robiła opatrunki, na cięższe i bardziej niebezpieczne wyprawy chodziła zawsze sama. Własnym sprytem zaopatrywała punkt. Korzystając z nalotów sowieckich, gdy Niemcy uciekali do schronów, ściągala z okolicznych domów żywność, ubrania, pościel, mydło. W kartce wysłanej pocztą polową do krewnych na Sadybie napisała: „*To, co przeżywamy na Mokotowie jest piekłem, ale mamy wolność, więc warto*” (cyt. za St. Konarskim). Niemcy zaciekle atakowali pozycje kompanii 2, rozpoczęto więc ewakuację rannych i chorych. Przy opatrywaniu jednego z ostatnich, Janusza Przesmyckiego „Piskorza”, M. została zamordowana wraz z nim przez Niemców. Zginęła z bandażem w rękę w wieku 25 lat. Krystyna Cywińska-Serafin podaje, że M. została wyprowadzona przez Niemców przed dom i tam zastrzelona. Pochowana 26 03 1945 we wspólnym grobie w parku Dreszera, a w maju 1946 r. ekshumowana, została przeniesiona do kwatery Bat. „Parasol” na Cm. Powązkowskim dawnym Wojskowym. Pośmiertnie została odznaczona Krzyżami Walecznych i Virtuti Militari V klasy.

Źródła. Wiśniewska M, Sikorska M. „Szpitale walczącej Warszawy” Rytm 1991, 196-97; Stanisław Konarski „Ewa Matuszewska „Mewa” wspomnienie (fot) w Gazecie Wyborczej Gazeta Stołeczna nr. 232 (2222) z 4 10 1996 r.; „Pochylone nad człowiekiem” opr. zbiorowe Warszawa 1993, 431; „Szare Szeregi” red. J. Jarzemski PWN 1988, III, 244; „Słownik uczestniczek walki o niepodległość Polski” W-wa PIW 1988 s. 266 (fot); „Pełnić służbę... z pamiętników i

wspomnień harcerek Warszawy 1939-45” Warszawa, 230, 235-52, 384; Bayer S. „Służba Zdrowia Warszawy” MON 1985, 32, 159; Pruszczyński Al. „Ze wspomnień o tajnym nauczaniu” w: „Z dziejów tajnego nauczania” PZWL” 1977, 109; Tulczyński Marian „Wspomnienia o lekarzach” tamże s. 109; „Gloria victis” w: „Życie Warszawy” nr. 240 z 26 09 1994; Stachiewicz Piotr „Parasol” W-wa, PAX 1981 s. 714, 758; Michalski Zdzisław „Przez okopy, alkowy do medycyny” Okr. Izba Lek. Warszawska 1992 T. I s. 54-55; Księga pochowanych żołnierzy polskich poległych w II wojnie światowej t. 5, Pruszków 1996, Ajaks s. 173.

zaw. do p. 28/04

II/9

B76

M. Kopynska

EWA MATUSZEWSKA

Urodziła się 7 IX 1919 r. w Warszawie. Córka Ignacego, płk. WP, ministra skarbu w latach 1929–1931, posła na Sejm RP i Stanisławy z Kuszelewskich, pisarki i tłumaczki literatury pięknej, w czasie okupacji uczestniczki konspiracji i Powstania Warszawskiego pod pseudonimem *Elżbieta*.

Ewa w 1937 r. zdała egzamin maturalny w Szkole im. J. Słowackiego w Warszawie. Była harcerką 3 WZDH chorągwi warszawskiej, sportsmenką, pilotką szybowcową. W 1938 r. zaczęła studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego.

We wrześniu 1939 r. uczestniczyła w obronie Warszawy, pracując razem z matką na punkcie opatrunkowym w Szpitalu Dzieciątka Jezus. W czasie okupacji ukończyła Szkołę Pielęgniarską i specjalny kurs ratowania ciężko rannych; kontynuowała studia medyczne na tajnym Wydziale Lekarskim. Ideowo była bliska grupie młodzieży socjalistycznej skupionej wokół pisma „Płomienie”. Współpracowała z Komitetem Porozumiewawczym Lekarzy Socjalistów i Demokratów i wydawanym przez nie tajnym czasopiśmie nazywanym później „Alfabetem Lekarskim”, które – nie mając nazwy – oznaczało poszczególne numery literami alfabetu (do 1944 r. ukazało się około 30 numerów). Uczestniczyła w akcjach humanitarnych podziemia konspiracyjnego, m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny. Należała do *Szarych Szeregów*, była współorganizatorką hufca mokotowskiego. Od września 1943 współdziałała z oddziałem *Agat* (późniejszy *Parasol*) Kedywu KG/AK, dowodzonym przez studenta tajnej medycyny Wacława Dunin-Karwickiego.

W Powstaniu Warszawskim Ewa, pod pseudonimem *Mewa*, kierowała na Mokotowie służbą sanitarną Kompanii 02 pułku *Baszta*, dowodzonej przez ppor. *Misiewicza*. Organizowała i pracowała w patrolach

„Pam. Tow. Lek. Warsz. Powst. Warsz. 'Merycyn 359'”
W-wa 2003

11/10

sanitarnych. 2 sierpnia wraz ze swoją zastępczynią i przyjaciółką Olchą Ludwikiewiczówną – *Oleńką*, odnosiły do szpitala ciężko ranną kobietę; trzy młodziutkie sanitariuszki patrolu pozostały – zdawałoby się bezpieczne – w piwnicznym punkcie opatrunkowym na Narbutta wraz z rannymi i opiekującą się nimi lekarką cywilną. Zanim jednak Ewa i *Oleńka* zdążyły wrócić do odcinek i punkt zajęli nacierający gwałtownie Niemcy. Ewa boleśnie przeżyła los dziewcząt – nieznanym, a przecież wiadomym. Czując się za nie odpowiedzialna, chciała je uchronić przed śmiertelnie niebezpieczną drogą z ranną pod ostrzałem, a tymczasem...

Następnie Ewa zorganizowała szpitalik polowy na tyłach broniącej się wówczas w domu na rogu Alei Niepodległości i Odyńca, Kompanii 02; placówkę tę nazwano „Alkazar”, a gdy linie powstańcze przesunęły się do Szustra, Ewa przeniosła tam szpitalik. Podjął w nim pracę dr *Herman* – Andrzej Weryho, doszło też kilka nowych sanitariuszek; pozostało to Ewie więcej czasu na przebywanie na najbardziej wysuniętych placówkach, opatrywanie tam rannych i ściąganie ich z pola walki pod gęstym ostrzałem. Gdy chodziło o ratowanie rannego, ani Ewa, ani *Oleńka* nie zważały na niebezpieczeństwo.

24 września rozpoczęło się generalne natarcie na Mokotów. Do bombardujących stukasów już wcześniej dołączyły się pociski moździerzowe, tzw. „szafy” i najcięższe pociski z działa kolejowego. Zarówno małe domki, jak nieliczne wielopiętrowe budynki Mokotowa padały miażdżone nawałą ognia.

26 IX na placówce – wówczas przy Alei Niepodległości 117/119 – wielu powstańców zostało rannych. Opatrywano ich na miejscu, ostrzał był zbyt wielki na przenoszenie. Dowódcy – kpr. *Dzikowi* (Witold Gorzkowski-Wetta) pocisk urwał obie nogi; ciężko ranny został też dziewiętnastoletni *Puchacz* – Ryszard Stankiewicz. Zaniesiono ich do piwnicy. Ewa odmówiła odejścia od nich. Zdrowi pobiegli dalej walczyć – Ewa pozostała z rannymi.

Gdy Niemcy wkroczyli, zabili rannych, Ewę zastrzelili. Parę miesięcy później znaleziono ciało Ewy – z bandażem w ręku.

Ewa została odznaczona pośmiertnie Krzyżem Orderu Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

Opr. Ewa Orlikowska-Krasnowolska

II/11

Bibliografia:

- Polski Słownik biograficzny PAN*, „Ossolineum”, Wrocław-Kraków,
t. XVI w życiorysie matki, t. XX w życiorysie ojca
*Słownik uczestniczek walki o niepodległość Polski w latach
1939–1945*, PIW, Warszawa 1988.
Harcerki 1939–1945, PWN Warszawa 1973, II wyd. 1983
*Olcha Ludwikiewicz „Oleńka”: Patrol „Mewy” w: Pełnić służbę...
Z pamiętników i wspomnień harcerek Warszawy*, PIW, Warszawa
1983
L. Bartelski *Mokotów 1944*, MON, Warszawa 1972
T. Kubalski „Zbroja”: *Ewa Matuszewska – łączniczka „Parasola”,
sanitariuszka „Baszty” w: Żołnierze walczącej Warszawy*, Instytut
Prasy i Wydawnictw „Novum”, Warszawa 1988.
T. Kubalski „Zbroja”: *O Ewie Matuszewskiej, łączniczce „Parasola”
i sanitariuszce „Baszty”*, WTK 1967 nr 41
Z. Namitkiewicz *Studentki medycyny w harcerskiej służbie sanitarnej*,
Przegląd Lekarski 1977, nr 1
P. Stachiewicz *Parasol*, PAX, Warszawa 1981
B. Urbanek *Pielegniarki i sanitariuszki w Powstaniu Warszawskim
w 1944 r.* PWN, Warszawa 1988

Pamiętnik Tow. Lek. ~~Warszawskiego~~
Powstanie Warsz. i Med. Wydanie II
Wyd. Tow. Lek. W-wa 2003

Przyjaciółka Anny Dyrlecz
X 2004

4/12
prezent 2
Pamięt. Tow. Lekar.
Warsz. Powst. Warsz.
Medycyna, 4 we 2003

EWA MATUSZEWSKA

Urodziła się 7 IX 1919 r. w Warszawie. Córka Ignacego, płk. WP, ministra skarbu w latach 1929–1931, posła na Sejm RP i Stanisławy z Kuszelewskich, pisarki i tłumaczki literatury pięknej, w czasie okupacji uczestniczki konspiracji i Powstania Warszawskiego pod pseudonimem *Elżbieta*.

Ewa w 1937 r. zdała egzamin maturalny w Szkole im. J. Słowackiego w Warszawie. Była harcerką 3 WZDH chorągwi warszawskiej, sportsmenką, pilotką szybowcową. W 1938 r. zaczęła studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego.

We wrześniu 1939 r. uczestniczyła w obronie Warszawy, pracując razem z matką na punkcie opatrunkowym w Szpitalu Dzieciątka Jezus. W czasie okupacji ukończyła Szkołę Pielęgniarską i specjalny kurs ratowania ciężko rannych; kontynuowała studia medyczne na tajnym Wydziale Lekarskim. Ideowo była bliska grupie młodzieży socjalistycznej skupionej wokół pisma „Płomienie”. Współpracowała z Komitetem Porozumiewawczym Lekarzy Socjalistów i Demokratów i wydawanym przez nie tajnym czasopiśmie nazywanym później „Alfabetem Lekarskim”, które – nie mając nazwy – oznaczało poszczególne numery literami alfabetu (do 1944 r. ukazało się około 30 numerów). Uczestniczyła w akcjach humanitarnych podziemia konspiracyjnego, m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny. Należała do *Szarych Szeregów*, była współorganizatorką hufca mokotowskiego. Od września 1943 współdziałała z oddziałem *Agat* (późniejszy *Parasol*) Kedywu KG/AK, dowodzonym przez studenta tajnej medycyny Wacława Dunin-Karwickiego.

W Powstaniu Warszawskim Ewa, pod pseudonimem *Mewa*, kierowała na Mokotowie służbą sanitarną Kompanii 02 pułku *Baszta*, dowodzonej przez ppor. *Misiewicza*. Organizowała i pracowała w patrolach

sanitarnych. 2 sierpnia wraz ze swoją zastępczynią i przyjaciółką Olchą Ludwikiewiczówną – *Oleńką*, odnosiły do szpitala ciężko ranną kobietę; trzy młodziutki sanitariuszki patrolu pozostały – zdawałoby się bezpieczne – w piwnicznym punkcie opatrunkowym na Narbutta wraz z rannymi i opiekującą się nimi lekarką cywilną. Zanim jednak Ewa i *Oleńka* zdążyły wrócić – odcinek i punkt zajęli nacierający gwałtownie Niemcy. Ewa boleśnie przeżyła los dziewcząt – nieznaną, a przecież wiadomą. Czując się za nie odpowiedzialna, chciała je uchronić przed śmiertelnie niebezpieczną drogą z ranną pod ostrzałem, a tymczasem...

Następnie Ewa zorganizowała szpitalik polowy na tyłach broniącej się wówczas w domu na rogu Alei Niepodległości i Odyńca, Kompanii 02; placówkę tę nazwano „Alkazar”, a gdy linie powstańcze przesunęły się do Szustra, Ewa przeniosła tam szpitalik. Podjął w nim pracę dr *Herman* – Andrzej Weryho, doszło też kilka nowych sanitariuszek; pozostało to Ewie więcej czasu na przebywanie na najbardziej wysuniętych placówkach, opatrywanie tam rannych i ściąganie ich z pola walki pod gęstym ostrzałem. Gdy chodziło o ratowanie rannego, ani Ewa, ani *Oleńka* nie zważały na niebezpieczeństwo.

24 września rozpoczęło się generalne natarcie na Mokotów. Do bombardujących stukasów już wcześniej dołączyły się pociski moździerzowe, tzw. „szafy” i najcięższe pociski z działa kolejowego. Zarówno małe domki, jak nieliczne wielopiętrowe budynki Mokotowa padały miażdżone nawałą ognia.

26 IX na placówce – wówczas przy Alei Niepodległości 117/119 – wielu powstańców zostało rannych. Opatrywano ich na miejscu, ostrzał był zbyt wielki na przenoszenie. Dowódcy – kpr. *Dzikowi* (Witold Gorzkowski-Wetta) pocisk urwał obie nogi; ciężko ranny został też dziewiętnastoletni *Puchacz* – Ryszard Stankiewicz. Zaniesiono ich do piwnicy. Ewa odmówiła odejścia od nich. Zdrowi pobiegli dalej walczyć – Ewa pozostała z rannymi.

Gdy Niemcy wkroczyli, zabili rannych, Ewę zastrzelili. Parę miesięcy później znaleziono ciało Ewy – z bandażem w ręku.

Ewa została odznaczona pośmiertnie Krzyżem Orderu Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

Opr. Ewa Orlikowska-Krasnowolska

Bibliografia:

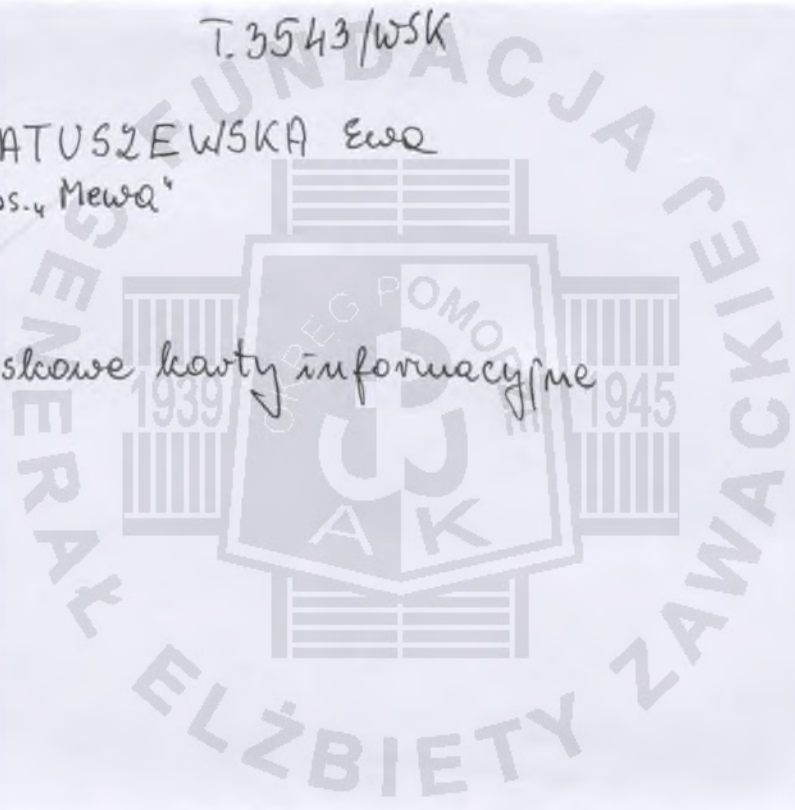
- Polski Słownik biograficzny PAN*, „Ossolineum”, Wrocław-Kraków,
t. XVI w życiorysie matki, t. XX w życiorysie ojca
*Słownik uczestniczek walki o niepodległość Polski w latach
1939–1945*, PIW, Warszawa 1988.
- Harcerki 1939–1945*, PWN Warszawa 1973, II wyd. 1983
- Olcha Ludwikiewicz „Oleńka”: Patrol „Mewy” w: Pełnić służbę...
Z pamiętników i wspomnień harcererek Warszawy*, PIW, Warszawa
1983
- L. Bartelski *Mokotów 1944*, MON, Warszawa 1972
- T. Kubalski „Zbroja”: *Ewa Matuszewska – łączniczka „Parasola”,
sanitariuszka „Baszty” w: Żołnierze walczącej Warszawy*, Instytut
Prasy i Wydawnictw „Novum”, Warszawa 1988.
- T. Kubalski „Zbroja”: *O Ewie Matuszewskiej, łączniczce „Parasola”
i sanitariuszce „Baszty”*, WTK 1967 nr 41
- Z. Namitkiewicz *Studentki medycyny w harcerskiej służbie sanitarnej*,
Przegląd Lekarski 1977, nr 1
- P. Stachewicz *Parasol*, PAX, Warszawa 1981
- B. Urbanek *Pielęgniarki i sanitariuszki w Powstaniu Warszawskim
w 1944 r.* PWN, Warszawa 1988

T. 3543/WSK

+ MATUSZEWSKA Ewa
ps. "Mewa"

AK
KG
Kedyw

V Nazwiskowe karty informacyjne

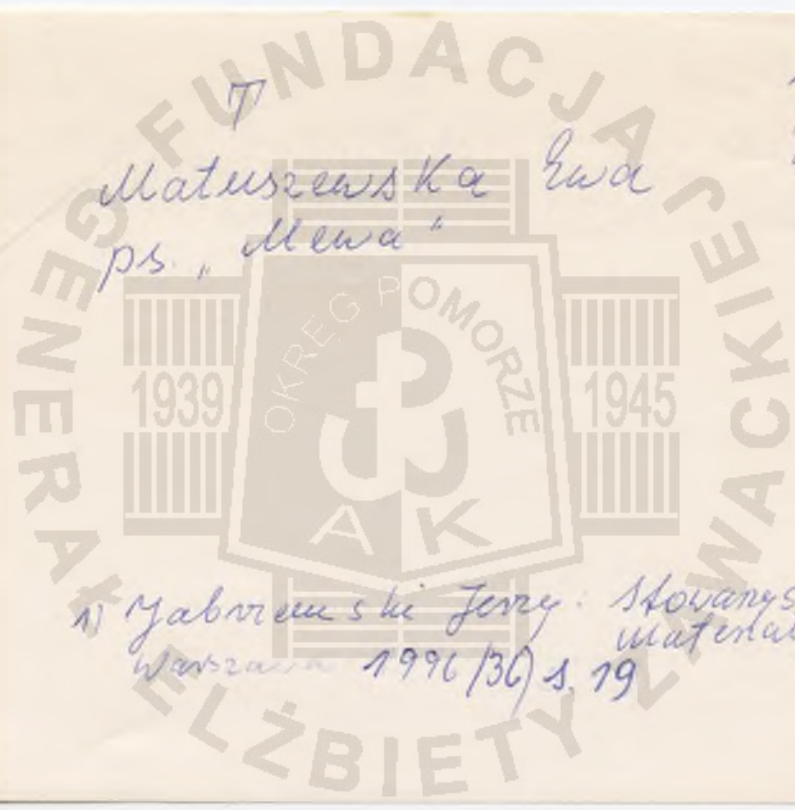
† MATUSZEWSKA EWA AK
Warszawa
ps. "MEWA" lat 25. Studentka medycyny
Harcerka 3 Druż. Warszawskiej. We wrześniu 1939
sanitariuszka w Szpitalu Dzieciątka Jezus
W czasie okupacji Techniczka batalionu
"Parasol" i współorganizatorka sanitariatu-
Mokotów. Kierowniczką patrolu sanitarnego
na Mokotowie. Zginęła 26. 09 1944 przed domem
przy ul. Niepodległości 115/117 zastrzelona
wraz z rannymi, przy których została po
wycofaniu się oddziału.

Dane: Harcerki 1939-1945

Panstwowe Wydawnictwo Naukowe
Warszawa 1983

Druk
05.2002

i

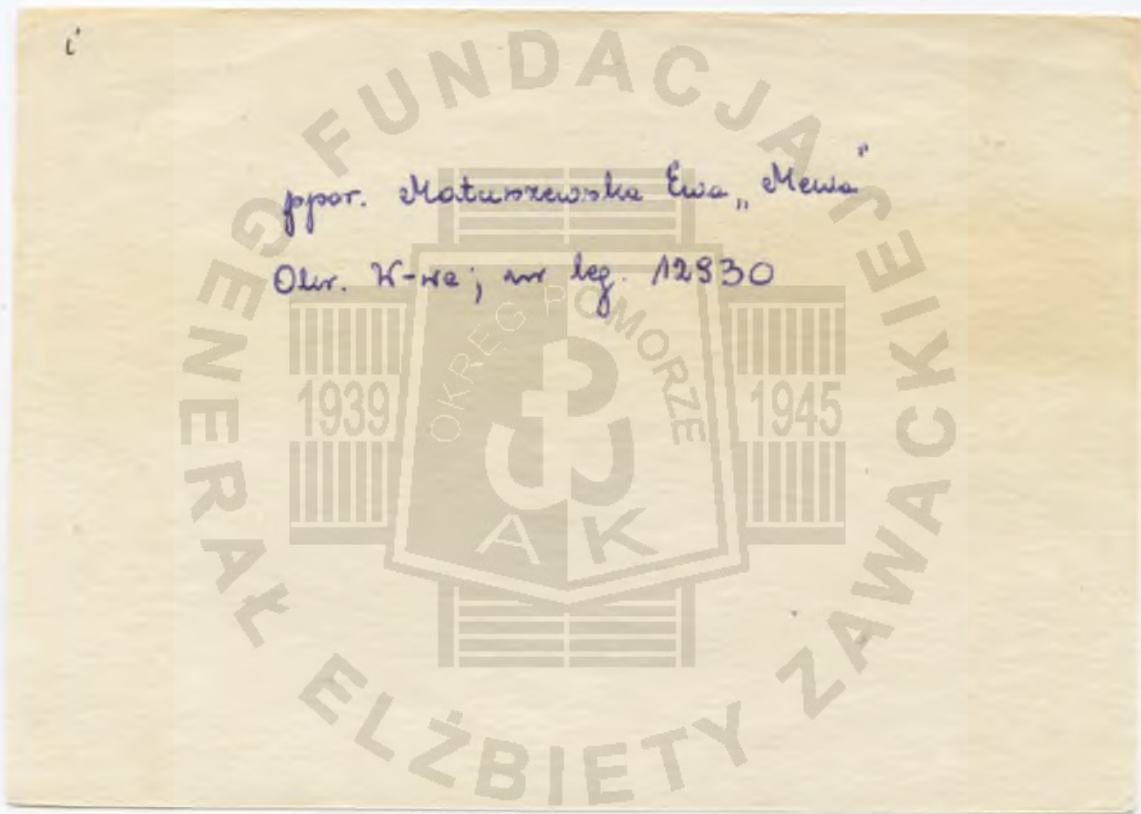

Matuszewska Ewa
ps. "Mewa"

St. Sz.
Pow. W-wa.
AK
W-wa

n) Jabrowski Jerzy: Słownik sz. Sz. Sz.
W-wa 1996/36 s. 19 matematy histor.

wyl

Okr. W-wa
AK

I)M MATUSZEWSKA Ewa ps. ~~Elżbieta~~ Mewa
ur. 07.09.1919 Warszawa zam. 1944
Ojciec Ignacy płk. WP minister skarbu 1929.-
1931, poseł nasejm
Matka Stanisława z d. Kuszelewska ps.
Elżbieta uczestnik konspiracji i Powwst.
Warsz.
Matura 1937 Szkoła im. J. Słowackiego W-wa
Harcerka 3 WZDH chorągwi Warsz. sportsmenka
pilotka szybowcowa
w 1938 studia medyczne Uniw, Warsz, dalej w konsp,
Wrzesień 11 1939 punkt opatr. Szpitala
Dzificiatka Jezus,
Należała do Szarych Szer. współorganizatorka
Hufca Mokotów
Od IX.943 współdziałała z Oddziałem AGAT (późn.
PARASOL Kedywu KGŁ. AK
Powstanie Warsz. kierowała służbę san. Kompanii
o2 pułku Baszta
Zastrzelona przez Niemców na placówce san.
Odznaczona pośmiertnie Krzyżem VM i Krzyżem Wal.
M^sKrz. Pam. Tow. Lek. Wyż. Tow, Lek. W-wa 2093

12

† MATUSZEWSKA Ewa

AK
W-wa
Powst.
Warsz.

Źródło: „Fakt” z 1. sierpnia 2007.
Dostarczyła Maria Karwat

B. Rojda 2010

27/17

i

VM

AK

N-10

MATUSZENSKA Ewa

ps "Mera"

AK. Kumeit "Kronologie Orol. Woj. VM - Poni. Havia.

H "Wielka Kust. Encykl. Poni. Havia." - H-ma 1997

s. 84.

over

Thonarski st. "Ewa Matuszewska "Mera". Poni. Havia

warszawy, Wspomnienia. "Gazeta Wyborcza 1998,

nr 232. Dod. "Gazeta Stożecna" s. 15.

Zob. "Stwierdzenia..." r. 6. s. 170.

zof. x. 2000.

6

AK
H-na

MATUSZEWSKA Ewa

ps. Mewa

Kubarski J. „O Ewie Matuszewskiej, Łowiczce
„Panorama”, sanitariuszce „Bieszczady” NTH 1967
nr 41, s. 7. fot.

Bartelki L.M. „Wszystko o powst. warsz.” leksykon,
N-na 1994 - s. 131.

Zob. „Słowo Polek...” nr. 6. s. 170.

zof. X. 2000.

Ł.

VM

AK
6/12

"Mewa" MATUSZEWSKA Ewa
Sanitariuszka
Źr. Studium Pol. Podz. Londyn

H. Martin - VIII. 2003r.

i

UM
MATUSZEWSKA Ewe

AK
W-w

Job. Służba Polek ..., ce. 4, s. 141

D.k. 104

FUNDACJA
ENERGIA
ELŻBIETY
WACKIEJ

VM
Matn szewska S wa

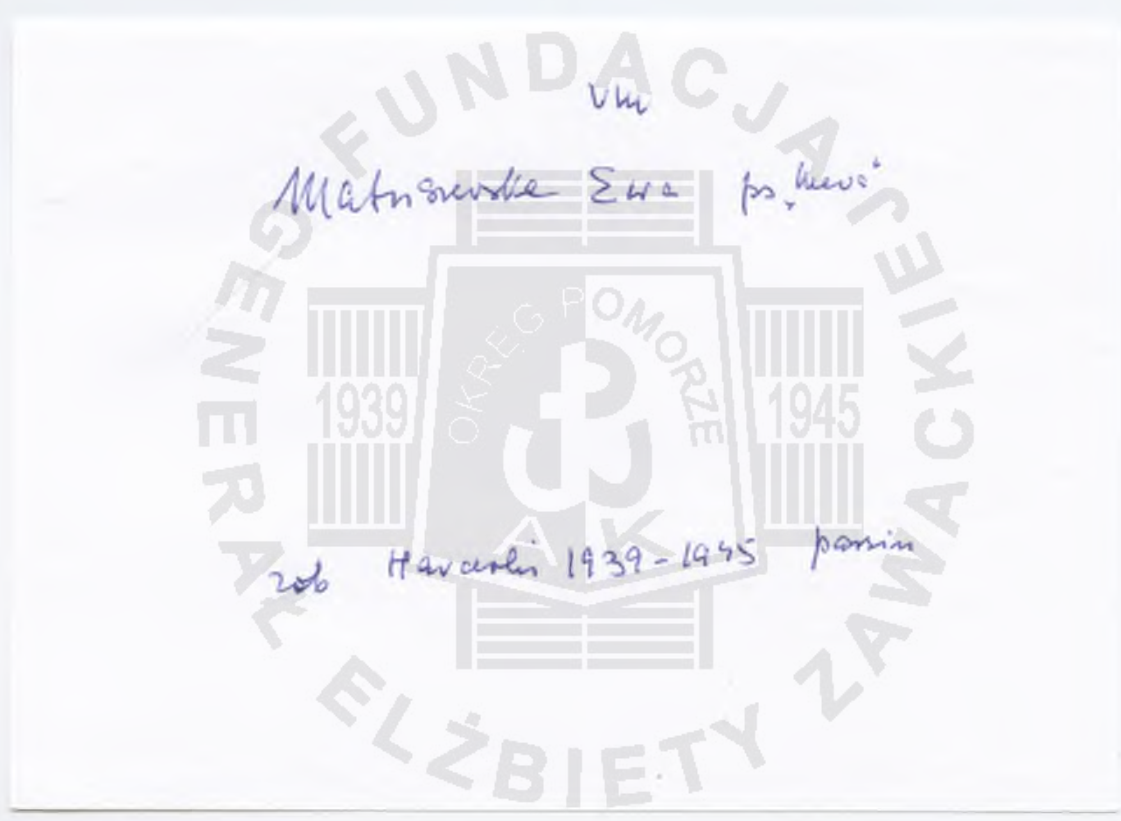
AK
W wa

1939 1945
OKREG POMORZE
AK

Zob. Zeszyty J. K. Herestony Past Warszawa
NW9, PW IV 1994 s. 362

Jmk. X103

377

i

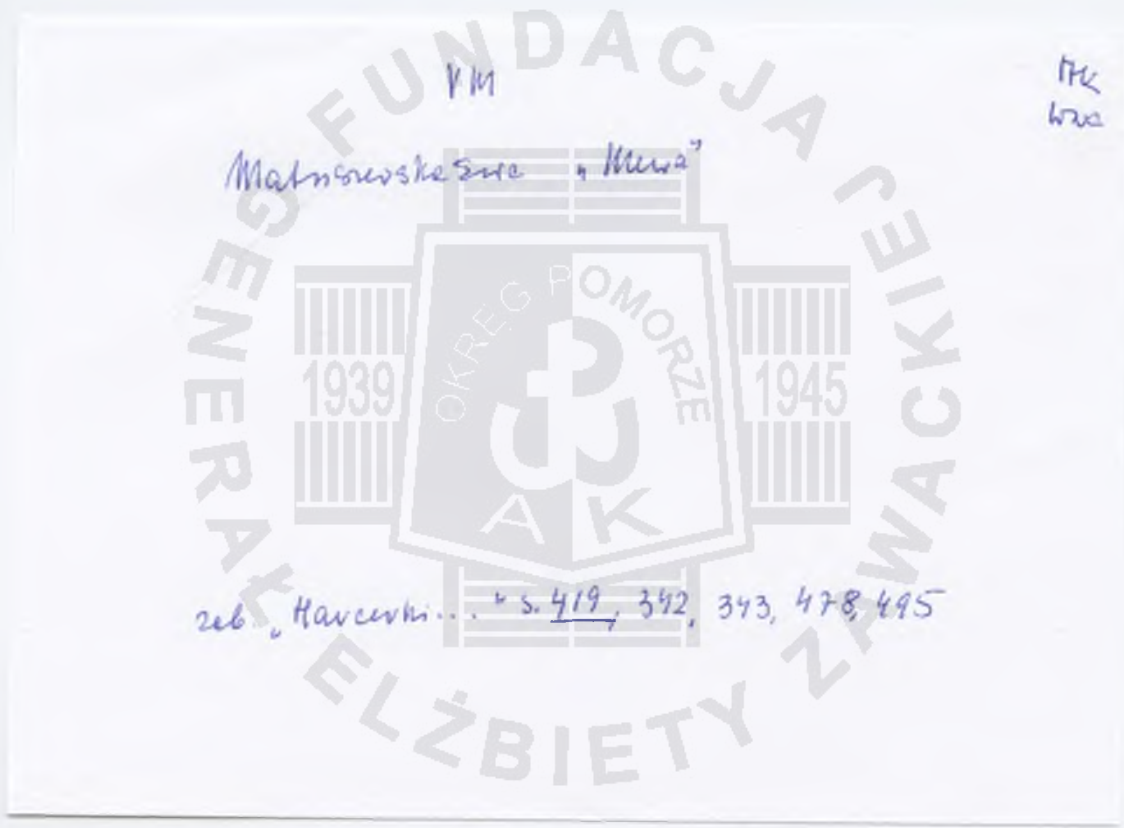
AK
W-we

MATUSZEWSKA Ewa
ps. „Nawa”

206. Urzłek „Pielęgniarki i sanitariuszki”,
W-we 1988, s. 133, passim

D.K. II 2001.

372

1	Nazwisko	T.SPP Matuszewska	Mi. Kwarty 311
2	Imię	Ewa	
3	Data ur./proszmk	—	
4	Stopień wojsk./tytuł	—	
5	Organizacja	—	
6	Przychód og/jedn.	PK Okręgu Warszawa	
7	Funkcja	Sanitariuszka	
8	Nr. Karty	12930	
9	Zrodło	uchodźstwo	

1977

VM
MATUSZEWSKA EWA

AK
W-wa

ZOB. BAYER S. "SŁUŻBA ZOROWIA W-wy..."
W-wa, MON, 1985 s. 32, 158, 256

ZMik.X103

Was starszy René Hroch

VM

AK

MATUSZEWSKA EWA

Studentka II roku medycyny
6 IX 1939 — pomoc sanitarna
w szpitalu Dr. Dietheferm
prace w dzień i noc ... pięć dni
nie co ...

[Prószę mię polecić w Państwie] (b. dobry opis sytuacji)

ZOB. PEOSKA IRENA "KSIĄŻECZKA"

CURITIBA, 2002

s. 92, 94

MIKX103

FUNDACJA
VM to nie UM AK

— Jm o cy s
MATUSZEWSKA EWA
corka ofic. polskiej, wyjechała na amerykańskie produkcje
& produkcyjne miodowej polki emigracji
w Kongresie w Michiganu" - lata
Palomni forte

Przez kilka lat była wiceprezys Kongresu w
Michigan i redaktorka tygodnika "Swiat
polonii". Znajomi swate wystawy
w bibliotece publ. w Detroit
ma 2 czerwiec [kuziołki]

ZOB. WAGNER W. "OD OLIMPIADY..."
TORUŃ, 97, A. MARSZAŁEK s. 96

3MIX103

i

UM

MATUSZEWSKA Ewa

TFK
kwa

ps. "Ewa"

1/1918-1944

- kwejere 24A-9

- kof. ogmem

1939

1945

Zob. Cmentarz Kamunelny Powiezb. Dawny
Najstowy u Wnie, w. 1989, s. 163
(bibl. E2)

dk. 10 04

;

UM
MATUSZEWSKA Ewa

Zob. Biogram Karoliny Knessauskiej
opracowany przez M. Sulęję

d.kw. 4/25

AK
Warszawa

VIII
++
MATUSZEWSKA Ewa
ps. „Mewa” nr. 1919-1944
Pielęgniarka dyplomowana WSP

Kompania 02 pułk „Baszta”. Szkolenie
sanitariuszek. Komendantka, patroli
sanitarnych przy ul. Szustra 50
zginęła wraz z rannymi w placówce
otoczonej przez Niemców

zob. Pochylone nad czołwiekiem tom II
Stowarzyszenie Redaktorów
Warszawa 1993

str. 430, 431

DRut
02 2003

feb VIII

Matruwie Ewo

prym zdjcu formatu albumowego
pomyśle Dyrkacze VII 02

[z uwagi pól gniazdek Dyrkacze]

- przekazane do Muzeum WSP

a

T.SPP

HK

MATUSZEWSKA EWA

(07.09.1919 - 26.09.1944)

1939

OKRĘG

GORZE

1945

AK

H. Pal 98

V M

PK

1946

Matniowka Ewa i Mewa

5. 1946

W pierwszych dniach Państwa punkt opatrunkowy dla kompanii 02 „Bartek” tymczasowy placówka w tzw. Alkarszynie, na VI piętrze budynku przy ul. Mięśpudłowej nr 9 Odyńca, organizowała Ewa M. i Mewa, studencka komisja modyfikacji i absolutmentów Szkoły Pielęgniarek. Na tych też Alkarszynie przygotowane opłakiwały ... Ewa z miejscym i w swej drobnej ale mocnej rzece organizacja pomocy samitarnij ... przydatyżać wszystkie możliwe środki

- Po przesunięciu placówki kompanii 02 Ewa zorganizowała zeb M. Ułomówką, M. Sikorską „Sofia Jule” - 5. 1946, 1947

Wzrost

Wzrostowy punkt stanowiący oprócz całej domni przy ul.
Szczepka 55. Organizacja zajęć w odpoznym

Ende spokojne jak zawsze ...

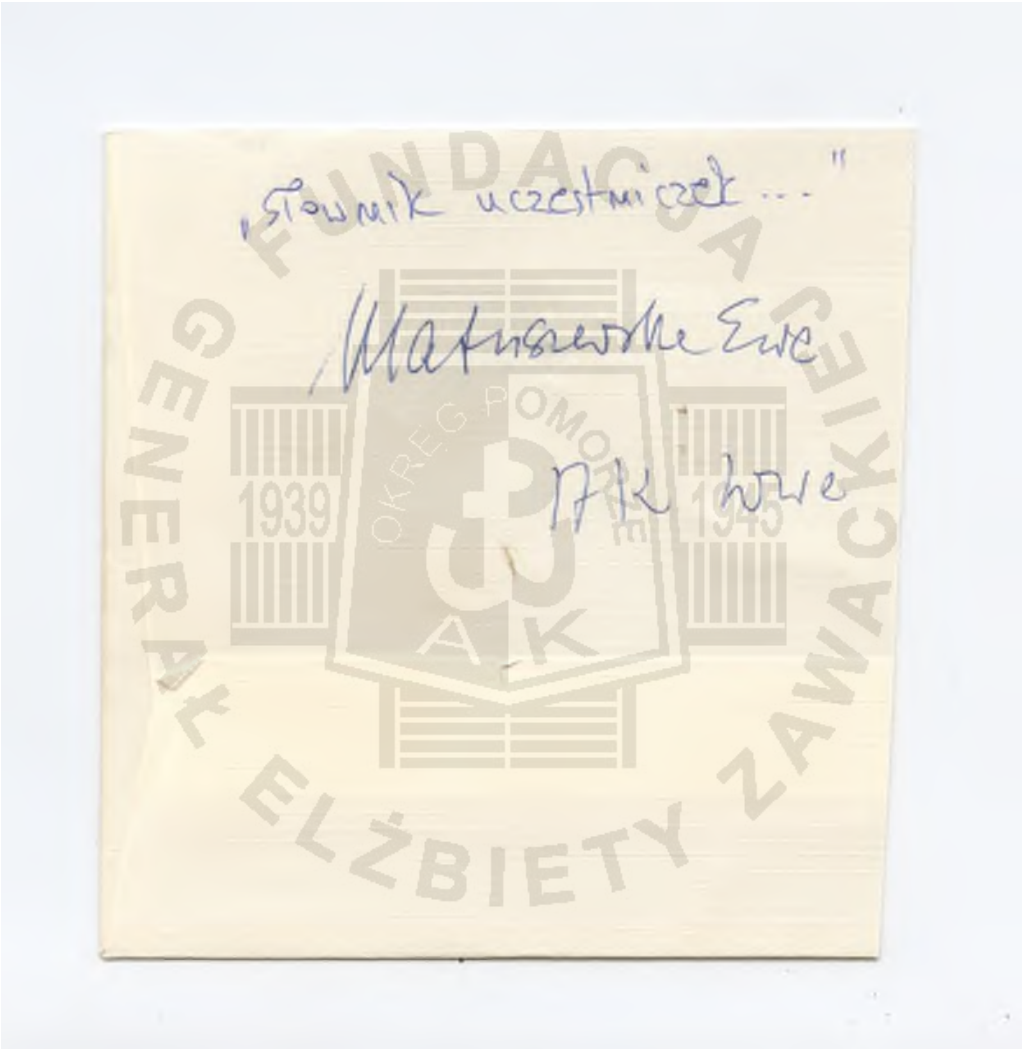
26 września Minicy wraz zacięty atakowali przycięci
Kamp. 02, zostało ewakuowane wamych na Batnickiego

Ende zostało z ciężko rannym d-02 ...

cała czołowa została rozstrzelana. Ciężko zranieni
po wojnie z banderami w rękach. Ekshumowano je w
miejscu 1945r i nieśmi w lipcu w "Pawle"

(późna praca)

1.197

MATUSZEWSKA EWA, „Mewa” (7 IX 1919–26 IX 1944), ur. i zam. w Warszawie, c. Ignacego, plk. WP, posła na Sejm, b. ministra skarbu, i Stanisławy z Kuszelewskich, pisarki i tłumaczki literatury pięknej; harcerka, zastępowa 3 WZDH Chor. Warszawskiej OH, sportsmenka, pilotka szybowcowa, maturę zdała w 1937 w lic. im. J. Słowackiego, w 1938 rozpoczęła studia na Wydz. Lekarskim Uniw. Warszawskiego; we wrześniu 1939 w obronie Warszawy pracowała razem z matką na punkcie opatrunkowym w Szpitalu Dzieciątka Jezus; podczas okupacji ukończyła szkołę pielęgniarską i kurs specjalistyczny ratowania ciężko rannych, kontynuowała studia medycz-

E. Matuszewska

ne na tajnym Wydz. Lekarskim, ideowo związana z grupą młodzieży socjalistycznej, skupionej wokół pisma „Płomienie”, także z Komitetem Porozumiewawczym Lekarzy Socjalistów i Demokratów oraz ich pismem „Abecadło Lekarskie”, uczestniczyła w spol. i humanitarnych akcjach konsp., m.in. w ratowaniu dzieci z Zamojszczyzny: czł. Szarych Szeregów, była współorganizatorką sanitariatu hufca mokotowskiego, wg Z. Namitkiewicz od września 1943 współdziałała z III plutonem oddziału „Agat” (późniejszy „Parasol”) Kedywu KG AK, dowodzonym przez studenta med. Wacława Dunin-Karwickiego „Lutego”, m.in. uczestniczyła w przygotowaniu akcji na SS Rottenführera Alfreda Milke (przeprowadzonej 5 X 1943 w al. Szucha); w Powstaniu Warszawskim w Obwodzie V AK Mokotów kierowała służbą sanitarną kompanii ppor. Misiewiczza, organizowała patrole do pierwszej linii walczących, przygotowała połowy szpitalik przy ul. Szustra 55 dla ciężko rannych obrońców placówki „Alkazar”, tam pozostała z chorymi, gdy oddział opuszczał placówkę, zastrzelona razem z pacjentami; pochowana na Cmentarzu Wojskowym Powązki, kw. A-24; odzn. pośm. Krzyżem Walecznych i Orderem Virtuti Militari.

85; 122, nr alb. 55037; 123, sygn III/21/14, III/42/49; 144, kw. A-24; 215, t. XVI, w życiorysie matki, t. XX, w życiorysie ojca; 230, s. 456, 563–564, 627, 253, s. 126; 318, s. 413–414; 513, s. 771; 608, s. 29, poz. 292; 990; 1009; 1132, s. 147–148; 1165; inf. I. Maciszewskiej.

vi Fotografie
- ksero - list.

MATUSZEWSKA Ewa

